

INSTITUȚIILE MUZEALE ÎN TIMPUL CRIZEI COVID-19

CULTURA ÎN CARANTINĂ. IMPACTUL PANDEMIEI COVID-19 ASUPRA DOMENIULUI CULTURAL DIN ROMÂNIA

Culture in Quarantine. The Impact of the COVID-19 Pandemic on the Cultural Sector in Romania

**Alin SAVU, Bogdan PĂLICI,
Alexandru MIHĂILESCU**

ABSTRACT

The purpose of this article is to observe the impact the COVID-19 pandemic has had on the Romanian cultural sector, focusing on the one hand on the preventive measures taken by the authorities and, on the other hand, on the cultural institutions' response to the pandemic phenomenon and the newly generated context. The conclusions of the research report show that the authorities focused mainly on financially supporting the cultural institutions while adapting the restrictive legislative measures to the evolution of the pandemic. The response of the cultural institutions varied considerably depending on the pre-existing infrastructure, the human resources in store, the type of cultural product they offered, the availability and prior preparation of the administered patrimony and, last but not least, the creativity of the personnel. Therefore, it can be argued that the most important elements supporting the continuous activity of the cultural institutions during the COVID-19 pandemic were dependent on technology and online infrastructure as a medium of connecting with the public, but ultimately, the personnel and the involvement of the public in the cultural act have kept the engine of the cultural sector running.

Key-words: instituții de cultură, pandemia COVID-19, cultura-n carantină, măsuri restrictive, transfer în mediul on-line

<https://doi.org/10.61789/rm.2020.02>

1. Introducere

Acest articol se bazează pe un proces de monitorizare și analiză început după declararea stării de urgență națională, și derulat în perioada 15 martie – 3 iunie 2020 cu ajutorul platformei Institutului Național pentru Cercetare și Formare Culturală pentru monitorizarea domeniului cultural în timpul crizei COVID-19¹. Demersul urmărește impactul pe care pandemia COVID19 l-a avut asupra domeniului cultural românesc, pornind de la următoarele întrebări de cercetare, focalizate, pe de o parte, pe măsurile luate de autorități pentru a stopa răspândirea virusului și, pe de altă parte, pe răspunsul instituțiilor de cultură la fenomenul pandemiei și noul context generat:

1. Care sunt măsurile luate de autorități pentru prevenirea și combaterea răspândirii noului coronavirus?
 - Efectele acestor măsuri asupra domeniului cultural.

2. Metodologie

Pentru scopul acestei cercetări, au fost monitorizate instituțiile publice de cultură (conform Listei Entităților Publice²) și entități din sectorul independent, artiștii asociați acestor instituții și organizațiilor independente. Astfel, sunt luate în considerare instituții de spectacol, cinematografe, edituri, muzee, posturi de radio, agenții de management artistic, centre culturale / educaționale, platforme online cultural-educative. Acestea au fost selectate pe măsură ce activitatea lor a fost promovată în mediul online atât pe paginile web oficiale, cât și pe platforme de socializare.

Metoda principală folosită pentru culegerea datelor este netnografia³ focalizată pe documen-

2. Cum s-au adaptat instituțiile de cultură la constrângerile impuse de situația de urgență națională?

- Modele de adaptare a producției culturale.
- Modele de adaptare a canalelor de distribuție a conținutului.
- Metode de susținere a sectorului cultural de către consumatori.

Cercetarea urmărește astfel relevanța domeniului culturii în viața cotidiană, cu precădere într-un moment în care prioritățile generale ale populației sunt în proces de reorganizare. Dacă, aparent, cultura nu se încadrează în domeniile prioritare, măsurile luate de către instituții publice, private, artiști asociați și independenți, precum și de către consumatori scot la iveală faptul că domeniul culturii are o importanță majoră, mai ales în momente de criză.

tarea anunțurilor de evenimente, oferte, programe și strategii culturale adaptate contextului actual, precum și pe documentarea atitudinii populației consumatoare față de această ofertă. Netnografia – derivat al practicii etnografice – este folosită pentru a studia și înțelege interacțiunile sociale în mediul digital⁴, iar în cadrul acestui studiu implică folosirea a două instrumente: observația neparticipativă în mediul digital și analiza de conținut a materialului colectat. Mai concret, în ce privește activitatea culturală, au fost monitorizate periodic paginile Facebook sau platformele media ale instituțiilor observate sau care făceau referire la acestea frecvent, au fost selectate anunțurile privitoare la activități noi după instaurarea stării de urgență și a fost creată o bază de date conținând aceste informații. În mod similar, au fost monitorizate periodic presa și canalele oficiale de transmitere a noilor măsuri legate de managementul pandemiei în România. În urma

1 Platforma Institutului Național pentru Cercetare și Formare Culturală pentru monitorizarea domeniului cultural în timpul crizei covid19 <https://culturadatainteractiv.ro/monitorizarea-domeniului-cultural-in-timpul-crisei-covid19>

2 Lista Entităților Publice, <https://data.gov.ro/dataset/listaentitatipublice>

3 Robert V. Kozinets, „Netnography: Understanding Networked Communication Society”, in *The SAGE Handbook of Social Media Research Methods* Edited by Anabel Quan-Haase and Luke Sloan, 2015 https://www.researchgate.net/publication/319613944_Netnography
Leesa Costello, Marie-Louise McDermott & Ruth Wallace, „Netnography: Range of Practices, Misperceptions, and Missed

Opportunities” in *International Journal of Qualitative Methods* Volume: 16 issue: 1, 2017, <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1609406917700647>

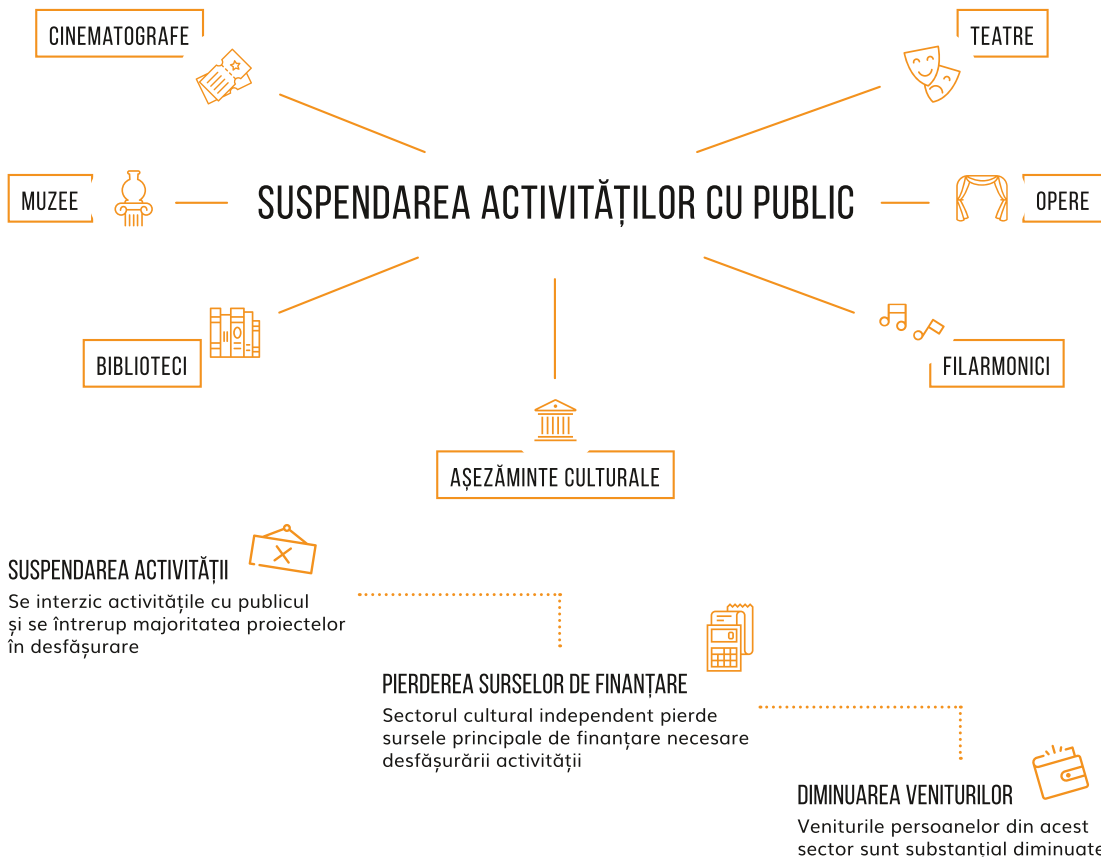
4 Costello et al., idem, p3, <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1609406917700647>

codificării datelor culese, acestea au putut fi analizate și sintetizate în secțiunile următoare ale acestui articol.

Cronologia măsurilor luate de autorități pentru prevenirea și combaterea pandemiei

Odată cu declanșarea epidemiei (devenită ulterior pandemie) de COVID-19⁵, a fost nevoie de impunerea unor măsuri de distanțare fizică menite să reducă și să prevină răspândirea

virusului SARS-CoV-2, care provoacă această boală. Guvernul României a luat o serie de măsuri cu scopul de a limita și preveni răspândirea noului coronavirus, iar schimbările aduse au afectat întreaga societate. Astfel, timp de aproape două luni, activitățile cu publicul și evenimentele cu număr ridicat de persoane au fost restricționate sau chiar interzise, așa încât domeniul cultural a fost pus sub presiunea de a rămâne în contact cu publicul și de a-și adapta activitatea la noul context.

Începând de la jumătatea lunii mai, starea de urgență a fost înlocuită cu starea de alertă și au fost permise unele activități culturale. Treptat, măsurile de relaxare s-au extins în perioada verii, așa încât majoritatea instituțiilor de cultură și-au reluat programul cu publicul respectând însă o serie de norme legate de distanțarea fizică și igienă. Din păcate, toamna a adus un nou val

de îmbolnăviri, de data aceasta cu numere și mai mari, iar în prezent, autoritățile au hotărât ca instituțiile de spectacol să funcționeze la capacitate redusă și să fie închise dacă în localitate se atinge pragul de 3 cazuri la 1000 de locuitori⁶. În acest context, perspectivele pentru

6 Noi măsuri de restricție anunțate de Ministerul Sănătății, <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-24350156-sedinta-comitetului-national-pentru-situatii-urgenta-tataru-arafat-anunta-noi-masuri.htm>

5 Informare COVID19, Ministerul Sănătății din România, <http://www.ms.ro/coronavirus-covid-19/>

următoarele luni în domeniul cultural nu sunt optimiste în ce privește revenirea la formatul clasic de lucru cu publicul, iar în special sectorul cultural independent este vulnerabil, în lipsa unor surse de finanțare stabile.

Vom urmări așadar în paginile următoare evoluția în timp a măsurilor luate de autorități, pentru a putea observa impactul pe care desfășurarea pandemiei l-a avut asupra domeniului cultural din România:

8 martie 2020 – Se interzic activitățile publice sau private care presupun participarea unui număr mai mare de 1000 de persoane⁷.

11 martie 2020 – Se înăspresc măsurile: se interzice organizarea evenimentelor culturale, sportive, religioase sau de divertisment cu participarea a mai mult de 100 de persoane într-un spațiu închis. De asemenea, se închid școlile și universitățile cel puțin până pe 22 martie⁸.

16 martie 2020 – Se instaurează starea de urgență⁹. România trece de pragul de 101 persoane infectate cu virusul SARS-CoV-2 și se intră în al treilea scenariu de prevenție¹⁰, care implică o restrângere și mai drastică a posibilității persoanelor de a participa la evenimente de grup. Conform comunicatului Comitetului Național pentru Situații de Urgență, se restricționează activitățile culturale, științifice, artistice, religioase, sportive și de divertisment, care presupun participarea a peste 50 de persoane, realizate în spații închise, inclusiv cele realizate în săli de tratament balnear, săli de fitness, saloane de SPA-uri, de cosmetică, săli de jocuri de noroc și cazinouri.¹¹

21 martie 2020 – Ordonanța Militară nr. 2

stipulează că sunt interzise grupurile mai mari de trei persoane în exterior, iar părăsirea domiciliului în intervalul orar 22-06 fără un motiv întemeiat este interzisă. De asemenea, în timpul zilei se recomandă părăsirea domiciliului doar pentru activități strict necesare prevăzute de ordonanță. Centrele comerciale se închid, cu excepția farmaciilor și a magazinelor alimentare¹².

24 martie 2020 – Ordonanța Militară nr. 3 clarifică regulile de circulație a persoanelor în spațiul public, impunând nevoia unei declarații pe proprie răspundere pentru orice ieșire din domiciliu. Pentru a le proteja, persoanelor în vârstă le este rezervat un interval orar special, 11-13, pentru ieșirile în public. De asemenea, forțele armatei sunt cooptate pentru menținerea ordinii publice¹³.

29 martie 2020 – Ordonanța Militară nr. 4 stipulează regulile de circulație a persoanelor în public, sancțiuni mai dure pentru încălcarea izolării și carantinei, precum și faptul că instituțiile mass-media vor acorda timp necesar difuzării mesajelor oficiale de utilitate publică¹⁴.

30 martie 2020 – Ordonanța Militară nr. 6 impune carantinarea județului Suceava și a unor comune limitrofe, limitând intrările și ieșirile din această zonă la transporturile de marfă și urgențe medicale¹⁵.

14 aprilie 2020 – Președintele României, Klaus Iohannis, a semnat Decretul¹⁶ privind prelungirea cu 30 de zile a stării de urgență instituite prin Decretul nr. 195/16 martie 2020¹⁷.

14 mai 2020 – Starea de urgență este înlocuită cu starea de alertă. Este emisă Hotărârea nr. 24 din 14.05.2020¹⁸ privind aprobarea

7 Măsuri de restricție COVID19, <http://www.ziare.com/stiri/coronavirus/masuri-anti-coronavirus-in-romania-sunt-interzise-activitatile-care-aduna-mai-mult-de-1-000-de-persoane-1600747>

8 Anunț privind închiderea școlilor și universităților din data de 22.3.2020, <https://romania.europalibera.org/a/coronavirus-romania-se-inchid-scolile-miercuri/30478108.html>

9 Decretul nr. 195/16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în România, <https://www.presidency.ro/ro/media/decret-semnat-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis-privind-instituirea-starii-de-urgenta-pe-teritoriul-romaniei>; <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/romania-intra-in-stare-de-urgenta-de-la-inceputul-saptamanii-viitoare-1275543>;

10 Scenariile de prevenție a răspândirii infectării cu COVID 19, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/coronavirus-romania-sunt-interzise-adunările-mai-mari-de-50-de-persoane-1275483>

11 Noi măsuri de restricție pentru prevenirea răspândirii infectării cu COVID19, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/coronavirus-romania-sunt-interzise-adunările-mai-mari-de-50-de-persoane-1275483>

12 Ordonanța Militară nr. 2/21.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-2-din-21-03-2020-privind-masuri-de-prevenire-a-raspandirii-covid-19>

13 Ordonanța Militară nr. 3/ 24.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-3-din-24-03-2020-privind-masuri-de-prevenire-a-raspandirii-covid-19>

14 Ordonanța Militară nr. 4/29.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-4-din-29-03-2020>

15 Ordonanța Militară nr. 6/30.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-6-din-30-03-2020>

16 Decretul prezidențial privind prelungirea stării de urgență în România, <https://www.presidency.ro/ro/media/decret-semnat-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis-privind-prelungirea-starii-de-urgenta-pe-teritoriul-romaniei>

17 Decretul nr. 195/16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în România, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/223831>

18 Hotărârea nr. 24/14.5.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/>

instituirii stării de alertă la nivel național și a măsurilor de prevenire și control a infecțiilor, în contextul situației epidemiologice generate de virusul SARS-CoV-2. Anexa Hotărârii 24/14.5.2020¹⁹ menționează că sunt permise activitățile culturale desfășurate în spațiile special destinate, respectiv la nivelul muzeelor, bibliotecilor și a sălilor de expoziții care se desfășoară cu respectarea măsurilor de prevenire și protecție.

15 mai 2020 – Ministerul Culturii a emis Ordinul nr. 2.855/830/2020²⁰ privind măsurile necesare pentru prevenirea contaminării cu noul coronavirus SARS-CoV-2 și pentru asigurarea desfășurării activităților în condiții de siguranță sanitară în domeniul culturii. Acestea se referă la două tipuri de instituții: muzee și galerii de artă, respectiv biblioteci. Măsurile privesc deopotrivă angajații și răspunderea individuală, accesul și contactul cu publicul vizitator, angajatorii, precum și personalul care lucrează în birouri.

30 mai 2020 – Ministrul Culturii, Bogdan Gheorghiu, și Ministrul Sănătății, Nelu Tătaru, au semnat Ordinul comun nr. 2879/967/2020²¹ privind măsurile care trebuie luate pentru prevenirea contaminării cu noul coronavirus SARS-CoV-2 și pentru asigurarea desfășurării în condiții de siguranță sanitară a activităților desfășurate în muzee și galerii de artă, biblioteci, librării, în domeniul producției de film și audiovizual, activități în aer liber și drive in. Ordinul a fost publicat în Monitorul Oficial Partea I, Nr. 460/29.V.2020. Măsurile se aplică în perioada stării de alertă, în condițiile ridicării graduale a restricțiilor, coroborat cu necesitatea asigurării desfășurării în condiții de siguranță sanitară a activității instituțiilor de cultură și operatorilor economici cu obiect de activitate în domeniul cultural. Instituțiile publice și operatorii economici care derulează activități în sectorul cultural creativ vor duce la îndeplinire prevederile ordinului²².

Urmărind așadar această cronologie, putem observa cum măsurile luate pentru a proteja sănătatea și siguranța cetățenilor în contextul generat de criza COVID-19 au afectat întreaga societate, destabilizând economia, precum și funcționarea instituțiilor publice și a mediului privat. Astfel, în domeniul cultural s-au manifestat consecințe strâns legate una de cealaltă:

- instituțiile culturale sunt nevoite să suspende toate activitățile cu public;
- implicit, se anulează sau se amână evenimentele cu public;
- încasările se diminuează considerabil, iar sectorul cultural independent pierde astfel principalele surse de finanțare.

Aceste efecte au declanșat la rândul lor schimbări în ceea ce privește atât oferta de produse culturale, cât și consumul acestora. Măsurile au afectat activitatea instituțiilor culturale din România și, implicit, persoanele angajate în acest sector, în primul rând prin restricționarea mobilității cetățenilor: deplasarea persoanelor este restricționată, formarea grupurilor este limitată la trei persoane, instituțiile care lucrează cu publicul au fost obligate să-și suspende activitatea. Publicul fiind esențial pentru instituțiile de cultură, acestea au intrat sub incidența noilor măsuri legislative impuse pentru prevenirea și limitarea răspândirii noului coronavirus. Putem specula, de asemenea, că valul de suspendări ale contractelor de muncă, șomajul tehnic și perspectiva unei crize economice în orizontul apropiat au contribuit la o redefinire a priorităților cheltuielilor individuale.

hotarare-nr-24-din-14-05-2020

19 Anexa Hotărârii nr. 24/14.5.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/anexa-hotarare-nr-24-din-14-05-2020>

20 ORDIN nr. 2.855/830/2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/225847>

21 ORDIN nr. 2.879/967/2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/226199>

22 Condiții de funcționare pe timpul stării de alertă pentru muzee și galerii de artă, biblioteci, librării, pentru domeniul producției de film și audiovizual, activități în aer liber și drive in, <http://www.cultura.ro/conditii-de-functionare-pe-timpul-starii-de-alerta->

3. Măsuri luate de autorități pentru a sprijini domeniul cultural

Măsuri similare pentru contracararea răspândirii virusului au fost luate și în alte state din Europa, dar și de pe alte continente. Astfel că, odată cu evoluția pandemiei, s-au dezvoltat pe întregul glob strategii și reacții care să compenseze efectele virusului nu doar asupra sănătății, ci și asupra altor paliere ale vieții cotidiene, printre care și cultura²³. În

acest context, s-a manifestat o mobilizare atât din partea administrației centrale, cât și a sectoarelor public și privat și, nu în ultimul rând, a publicului. Răspunsurile acestora s-au intersectat pe mai multe planuri, implicând noi surse de finanțare, dar și dezvoltarea sau adaptarea unor noi instrumente de lucru după cum urmează:

MĂSURI LEGISLATIV-ADMINISTRATIVE

- Protecție socială
- Indemnizație subvenționată
- Sprijin IMM-uri
- Digitalizare administrativă
- Registrul sectorului cultural independent

SOLIDARITATE

INSTITUȚII PUBLICE DE CULTURĂ

MEDIUL PRIVAT

PUBLICUL

Sponsorizări

Apeluri la programe dedicate de finanțare

Infrastructură digitală nouă / adaptată

18 martie 2020 – A fost emisă OUG 29/18.03.2020, care include măsuri economice și fiscal-financiare cu impact și asupra sectorului cultural:

- Art. 1: Implementarea unui program multianual de sprijinire a IMM-urilor²⁴ pentru diminuarea efectelor răspândirii COVID-19, prin garantarea unor credite și subvenționarea dobânzilor pentru aceste finanțări.
- Art. 10, alin. 1: Societățile mici și mijlocii, astfel cum sunt definite de Legea nr. 346/2004, care și-au întrerupt total sau parțial activitatea în baza deciziilor emise de autoritățile publice, pe perioada stării de urgență, dacă dețin certificatul de situații de urgență emis de Ministerul Economiei, beneficiază de amânarea la plată pentru serviciile de utilități, electricitate, gaze naturale, apă, servicii telefonice și de

internet, precum și de amânarea la plată a chiriei pentru imobilul cu destinație de sediu social și de sedii secundare²⁵.

Pentru a facilita aceste demersuri, Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială (Ministerul Muncii)²⁶ a pus la dispoziție instrucțiuni și resurse²⁷ pentru întocmirea dosarelor și transmiterea lor în format electronic către agențiile județene.

18 martie 2020 – A fost emisă OUG 30/18.03.2020, care prevede:

- Art. 10: Modalitatea de acordare a șomajului tehnic în cazul SRL-urilor și ONG-urilor care suspendă temporar contractul de muncă. Astfel, salariații beneficiază de indemnizație subvenționată de stat de 75% din salariu, dar nu mai mult de 75% din salariul mediu brut pe economie.

23 Compendium of Cultural Policies & Trends – COVID-19 – Country reports, <https://www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/>
24 Descrierea Programului IMM INVEST ROMANIA, <https://www.fngcimm.ro/imm-invest>

25 OUG nr 29/18.3.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/224270>

26 Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, Ministerul Muncii și Protecției Sociale,

27 Idem.

- Art. 15, alin. 1: Asigurarea unei indemnizații egale cu salariul minim brut pe economie pentru persoanele fizice autorizate și întreprinderile individuale²⁸.

25 martie 2020 – Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală a anunțat constituirea Registrului Sectorului Cultural, care are drept scop determinarea statistică a sectorului cultural. Instrumentul este util în toate demersurile privind mobilitatea și sprijinirea acestui sector și determinarea nevoilor de reglementare.

25 martie 2020 – Administrația Fondului Cultural Național a anunțat că menține deschis apelul pentru sesiunea a doua de finanțare din 2020, tocmai pentru a sprijini operatorii culturali în contextul agravării crizei cauzate de COVID-19²⁹. Mai mult, o parte din instituțiile publice de cultură (Centrul Național al Dansului³⁰, Institutul Național al Patrimoniului³¹, Centrul Cultural Clujean³², Complexul Național Muzeal ASTRA Sibiu³³, Teatrul Studio M din Sfântu Gheorghe³⁴) au anunțat că nu vor participa la această sesiune de finanțare pentru a-și arăta solidaritatea față de operatorii culturali independenți, ale căror resurse s-au diminuat drastic.

26 martie 2020 – A fost emisă OUG 32/26.03.2020, în urma consultărilor dintre Ministerul Culturii și sectorul cultural independent³⁵. Ordonanța stipulează că persoanele fizice care obțin venituri exclusiv din drepturile de autor și drepturile conexe, conform reglementărilor în vigoare, vor primi o indemnizație egală cu 75% din salariul mediu brut pe țară garantat din bugetul general consolidat prin Agențiile Județene pentru Plăți

și Inspecție Socială sau Agenția pentru Plăți și Inspecție Socială a Municipiului București. Persoanele vizate trebuie să nu obțină venituri din alte activități și trebuie să declare pe proprie răspundere că se află în imposibilitatea de a-și desfășura activitatea în baza deciziilor emise de autoritățile publice competente potrivit legii pe perioada stării de urgență instituite³⁶.

27 martie 2020 – Ministerul Culturii, la inițiativa Ministrului Bogdan Gheorghiu, a lansat proiectul de finanțare ACCES Online 2020, dedicat exclusiv sectorului privat, ca un instrument de susținere financiară a proiectelor culturale care au capacitatea de a fi diseminate exclusiv în medii online. Proiectul a fost gândit în special pentru ajutorarea artiștilor care în această perioadă nu își mai pot desfășura activitățile artistice cu public. Din acest motiv, Ministerul Culturii a decis ca, anul acesta, sesiunea anuală de finanțare prin Programul ACCES să fie dedicată operatorilor culturali din zona independentă. Proiectele depuse în cadrul programului ACCES Online 2020 trebuie să se încadreze în domeniile: teatru, muzică, dans, arte vizuale, patrimoniu imaterial. Suma alocată pentru finanțarea sesiunii de selecție a fost de 1.000.000 de lei. Suma maximă care poate fi solicitată pentru un proiect sau pentru o acțiune culturală este de 50.000 de lei. Pentru a fi eligibile, ofertele culturale depuse în cadrul Programului ACCES Online trebuie să se desfășoare în intervalul 30 mai – 31 august 2020. Data limită pentru transmiterea dosarului de participare este 30 aprilie 2020³⁷.

14 mai 2020 – A fost emisă OUG nr. 70/14.5.2020³⁸ care prevede următoarele aspecte:

- Prolungirea acordării indemnizației prevăzute în Ordonanța nr. 30/2020³⁹, la art. XI și art. XV până pe 31 mai 2020.
- Posibilitatea refolosirii biletului deja achiziționat pentru evenimente sau festivaluri care erau programate în perioada 8 martie – 30 septembrie pentru următoarea ediție sau transformarea în vouchere ce se pot folosi la alte activități culturale ulterioare. În cazul în care voucherul nu este

28 OUG nr. 30/18.3.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/224272>

29 Buletin informativ al AFCN, <https://www.afcn.ro/afcn/buletin-informativ.html>

30 Anunț de solidaritate al CNDB, <https://www.cndb.ro/articole/cndb-nu-aplica-la-afcn>

31 Anunț de solidaritate al INP, <https://www.facebook.com/Patrimoniu/posts/1558642277644114>

32 Anunț de solidaritate al CCCluj, <https://www.facebook.com/cccluj/posts/3077017108983515>

33 Anunț de solidaritate al CNM ASTRA, Sibiu, <https://www.facebook.com/muzeulstrasibiu/posts/862615547499584>

34 Anunț de solidaritate al Teatrului Studio M, Sf. Gheorghe, <https://bit.ly/2H7S1QT>

35 Informații pentru persoanele care obțin venituri din drepturi de autor, <http://www.cultura.ro/informatii-pentru-persoanele-care-obtin-venituri-din-drepturi-de-autor>

36 OUG 32/26.03.2020, http://www.unbr.ro/wp-content/uploads/2020/03/UG_32_26-03-2020_M-Of-260_30.03.2020.pdf

37 Lansarea Programului ACCES Online, <http://www.cultura.ro/lansarea-program-acces-online-2020>

38 OUG nr. 70/14.5.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/225600>

folosit pentru achiziționarea de produse sau servicii până cel târziu la data de 30 septembrie 2021, organizatorul va rambursa toate sumele pe care le-a primit din partea consumatorului până la 31 decembrie 2021.

- Instituirea unei măsuri temporare care privește impozitul pentru veniturile

impozabile obținute din România de nerezidenți din activități desfășurate în domeniul organizării de evenimente culturale, artistice, sportive, științifice, educaționale sau de divertisment, precum și din participarea efectivă la astfel de evenimente⁴⁰.

4. Inițiative de solidaritate

În doar câteva zile de la instaurarea stării de urgență, au apărut **inițiative de solidaritate cu scopul de a sprijini sectorul cultural**, dar și de a implica sectorul cultural în susținerea eforturilor corpului medical în contextul actual: petiții, campanii de strângere de fonduri, apeluri la micro-granturi, schimbări de politici și priorități la nivelul canalelor de distribuție a culturii, parteneriate între asociații culturale și finanțatori privați. Toate acestea sugerează o efervescență la nivelul societății civile ce s-a mobilizat în sprijinul sectorului cultural, încercând în același timp să atragă atenția asupra provocărilor mediului medical și să direcționeze resurse spre depășirea acestora.

16 martie 2020 – A fost lansată o **petiție online**⁴¹ prin care se cere Guvernului **sprijinirea artiștilor independenți** care au fost lipsiți de principalele mijloace financiare de a se susține. Această petiție a fost semnată de aproape 18.000 de persoane.

20 martie 2020 – **Postul Radio România Cultural** a anunțat **difuzarea cu prioritate de muzică românească** pentru a-i sprijini pe artiștii afectați de starea de urgență⁴².

26 martie 2020 – **Centrul Cultural Clujean** împreună cu Observatorul de sănătate a lansat platforma **Artiști Împreună**⁴³ cu misiunea

de a angaja artiștii în efortul de a informa și conștientiza opinia publică din România cu privire la importanța respectării regulilor și recomandărilor comunicate de către autorități în timpul stării de urgență generate de pandemia de coronavirus, precum și de a contribui la informarea populației cu privire la date factuale relevante în contextul stării curente.

30 martie 2020 – La Cluj este lansată platforma **Un singur Cluj**⁴⁴, care reunește instituții și persoane fizice din domenii variate, inclusiv din cultură, pentru a mobiliza resurse către spitale și autorități.

6 aprilie 2020 – **Fundația9**, cu sprijinul partenerului său fondator – BRD Groupe Sociétés Générale – a creat **Artists rooms**⁴⁵, un program de susținere a artiștilor independenți prin **micro-granturi de producție și creație artistică** în condiții de izolare.

10 aprilie 2020 – **Asociația pentru Dezvoltarea Filmului Românesc** a lansat programul de **micro-granturi #ADFRSURVIVAL**⁴⁶ destinat artiștilor independenți din industria cinematografică. Bugetul total al apelului a fost în valoare de 3000 de euro. Până la 20.04.2020, termenul limită de depunere a aplicațiilor, organizatorii au primit 44 de aplicații.

17 aprilie 2020 – **Administrația Fondului Cultural Național** a publicat **lista apelurilor deschise**⁴⁷ din cadrul programelor culturale cofinanțate de AFCN:

39 Ordonanța nr. 30/18.3.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/224272>

40 Reglementări pentru sectorul cultural prin OUG 70/2020, <http://www.cultura.ro/reglementari-pentru-sectorul-cultural-prin-oug-702020>

41 Petiție online pentru sprijinirea artiștilor independenți, <https://bit.ly/37bD1ME>

42 Anunț al Radio România Cultural, <https://www.news.ro/cultura-media/radio-romania-cultural-va-difuza-cu-prioritate-muzica-romaneasca-pentru-a-i-sprijini-pe-artistii-afectati-de-co-vid-19-1922400420172020031019309660>

43 Platforma Artiști Împreună, <https://artistiimpreuna.ro/>

44 Platforma Un singur Cluj, <https://unsingurcluj.ro/>

45 Programul Artists Rooms, <https://www.fundatia9.ro/artists-rooms>

46 Programul de Micro-granturi #ADFRSURVIVAL, <https://romfilmdevelopment.org/ro/micro-granturileadfrsurvival/>

47 Lista apelurilor deschise din cadrul programelor culturale cofinanțate de AFCN https://mailchi.mp/356e34731f1f/buletin-informativ-afcn-17-23-aprilie?fbclid=IwAR2iD-sTKOYVd9sKhh1_DGIfKICziGvMEcFVKMOFHCdPbiw7M5fRf3OM

- **MATKA – Apel deschis: Rezidența21**, data limită: 4 mai⁴⁸.
- **Asociația Culturală ISVOR – Înscrieri: Connectarts – Perspective**, data limită: 10 mai⁴⁹.
- **Fundația9 – Apel deschis: Artists rooms**, data limită: 17 aprilie⁵⁰.
- **Institutul Prezentului – Înscrieri: IP Collegium (Xavier Le Roy & Scarlet Yu)**, data limită: 17 aprilie⁵¹.
- **Asociația Acasă la Hundorf – Apel deschis: Școala de-acasă, Hundorf 2020**, data limită: 19 aprilie⁵².
- **Super Film Festival – Apel deschis: expoziția de artă făcută de adolescenți – Super**, data limită: 30 aprilie⁵³.
- **Fundația Gabriela Tudor – Apel deschis: Rezidențele „Gabriela Tudor”**, data limită: 1 mai⁵⁴.
- **Asociația BAROCKeri – Apel deschis: Bucharest Brass Competition**, data limită: 7 mai⁵⁵.
- **Asociația Culturală Replika – Apel deschis: Artă. adolescență. non-violență**, data limită: 1 iunie⁵⁶.

De asemenea, atât în România, cât și în străinătate⁵⁷ au apărut inițiative de încurajare a consumului cultural de solidaritate⁵⁸ și campanii

de strângere de fonduri pentru susținerea sectorului cultural, a eforturilor medicilor sau a altor cauze generate de pandemie:

- **Biletul de solidaritate**: organizatorii de festivaluri și de evenimente din județul Cluj își invită publicul să achiziționeze bilete de solidaritate, prin care să doneze 10, 50 sau 100 de lei către fondul „Un singur Cluj” dedicat susținerii spitalelor, autorităților și inițiativelor civice de combatere a crizei COVID-19⁵⁹.
- **Plătește chiria unui actor independent**: organizatorii fac apel la public să achiziționeze bilete la un spectacol de teatru. Banii din bilete sunt donați către actorii independenți. Până la data de 8 aprilie 2020 s-au colectat aproape 55.000 de lei⁶⁰.
- **Bilete și abonamente anticipate⁶¹ sau vouchere⁶²** pentru stagiaturile viitoare: publicul le poate achiziționa acum și le poate converti în bilete la momentul reluării activității offline⁶³.
- **Apel la nerambursarea билетelor** pentru spectacolele care s-au anulat: Teatrul Țândărică București⁶⁴, Opera Națională Română Cluj⁶⁵, Teatrul Dramatic I.D. Sârbu Petroșani⁶⁶.

48 Apel deschis: Rezidența21, <https://www.facebook.com/events/900843120367178/>

49 Înscrieri: Connectarts – Perspective, <https://www.connectarts.ro/2020/01/lansarea-unei-noi-editii-a-proiectului-connectarts/>

50 Apel deschis: Artists rooms, <https://www.fundatia9.ro/artists-rooms>

51 Înscrieri: IP Collegium (Xavier Le Roy & Scarlet Yu), <https://www.facebook.com/events/2851455498249564/>

52 Apel deschis: Școala de-acasă, Hundorf 2020, <https://www.acasalahundorf.ro/lansare-apel-1>

53 Apel deschis: expoziția de artă făcută de adolescenți – Super, <https://www.superfestival.ro/2020/02/18/expozitia-super-arta-facuta-de-adolescenti-2020/>

54 Apel deschis: Rezidențele „Gabriela Tudor”, <https://dans.ro/gabriela-tudor-residency-programme-2020-agueda-bucharest/>

55 Apel deschis: Bucharest Brass Competition, <https://www.facebook.com/events/1060618700957379/>

56 Apel deschis: Artă. adolescență. non-violență, <https://bit.ly/33B8QvA>

57 Apel la nerambursarea билетelor pentru spectacolele anulate, Ungaria, <https://www.news.ro/cultura-media/coronavirus-in-ungaria-spectatorii-solidari-cu-artistii-renunta-sa-mai-ceara-banii-pe-biletele-pentru-spectacolele-anulate-1922405613002020031219-301518>

58 Inițiative de încurajare a consumului cultural de solidaritate observate în străinătate, <https://www.calvertjournal.com/articles/show/11729/nothing-festival-2020-non-existent-art-shows-helping-czech-culture-scene-in-quarantine>

59 Biletul de solidaritate, <https://bit.ly/2UO1Lmq>

60 Plătește chiria unui actor independent, <https://actorindependent.ro/>

61 Bilete și abonamente anticipate, <https://bit.ly/33LZA6W>

62 Vouchere pentru stagiaturile viitoare <https://www.facebook.com/groups/514894559085240/permalink/525484424692920/> labilet.ro despre achiziționarea anticipată de bilete, abonamente sau vouchere, <http://bit.ly/2QCMKm4>

64 Apel la nerambursarea билетelor, Teatrul Țândărică, <https://www.facebook.com/teatrultandarica/posts/3102246479815158>

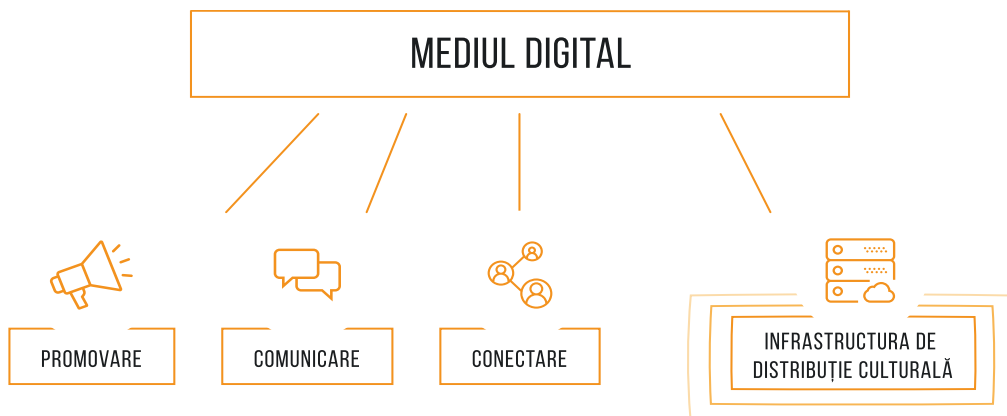
65 Apel la nerambursarea билетelor, Opera Națională Română Cluj, <https://www.facebook.com/operacluj/posts/2970510242971796>

66 Apel la nerambursarea билетelor, Teatrul Dramatic I. D. Sârbu, Petroșani, <https://www.facebook.com/TeatrulDramaticPetrosani/posts/2857517141001078>

5. Reacția instituțiilor culturale la fenomenul pandemiei și la măsurile impuse de autorități

În contextul detaliat anterior, instituțiile culturale au fost puse în situația de a regândi modul de abordare a actului cultural, așa încât să poată păstra contactul cu publicul. Astfel, prioritară a fost identificarea de noi canale de promovare și de distribuție a actului cultural. Instituțiile de cultură au încercat să dezvolte noi modalități adecvate de a se conecta cu publicul de la distanță. Aceste strategii diferă, pentru că au depins de conținutul artistic oferit, iar în unele cazuri a existat anterior o infrastructură alternativă dezvoltată într-o

anumită măsură și resurse ușor de pus în valoare. De exemplu, instituțiile de spectacol dețineau filmări cu înregistrările premierelor spectacolelor aflate în repertoriu, unele muzeele aveau deja tururi virtuale ale expozițiilor, iar librăriile aveau cărți în format e-book. În alte cazuri însă, adaptarea a presupus o schimbare radicală a actului artistic: spectacole de teatru jucate fără public sau concerte susținute în locuință și transmise online.

Se poate observa, de asemenea, o redefinire a rolului pe care îl joacă platformele online în activitatea instituțiilor de cultură. Dacă înainte de această criză platforme precum Facebook sau YouTube erau folosite mai degrabă pentru promovarea activității culturale, pentru a atrage spectatorii către evenimentele organizate în incinta instituțiilor, după instaurarea stării de urgență aceste instrumente au fost folosite drept canale de distribuție a actelor culturale către public. Practic, consumul cultural s-a mutat în întregime din offline în online, iar astfel, mediul digital a dobândit un rol mai însemnat nu doar în promovarea, ci și în desfășurarea actului cultural.

Un exemplu în acest sens sunt platforme de streaming de conținut cultural-artistic precum cea creată de agenția Overground music: Overground Showroom se dorește a fi „o bibliotecă de concerte live înregistrate full HD disponibile pentru streaming”⁶⁷ la alegerea

spectatorului, contra cost. De asemenea, case de bilete precum Mystage au îmbunătățit structura online deja existentă pentru a putea susține artiștii și instituțiile culturale care și-au adaptat activitatea pentru a face față crizei COVID-19⁶⁸. Mai mult, pe lângă vânzarea de bilete online, unele case de bilete pun la dispoziția artiștilor și publicului platforme digitale de transmitere și vizualizare online a spectacolelor⁶⁹.

Tipuri de răspunsuri în funcție de instituții

În perioada 15 martie – 3 iunie 2020, în cadrul procesului de monitorizare au fost analizate 250 de instituții de cultură, dintre care 153 și-au adaptat activitatea sau modul de funcționare pentru a răspunde provocărilor aduse. Am

67 Biblioteca de concerte live Overground Showroom, <https://showroom.overground.ro/>

68 Structura online îmbunătățită a Mystage.ro, <https://www.mystage.ro/#/copii-20>

69 Platforme digitale de transmitere și vizualizare online a spectacolelor: Eventbook <https://eventbook.ro/blog/muta-spectacolele-in-online-pe-platforma-eventbookvstage> <https://vstage.ro/>

structurat informațiile referitoare la acest subiect în funcție de tipul instituției de cultură, având în vedere că acest aspect este strâns legat și de actul de cultură oferit și de interacțiunea cu publicul pe care acesta îl presupune.

Muzele

Spre deosebire de alte instituții publice de cultură, muzeele au venit cu o diversitate mai mare de activități care să le adapteze activitatea la condițiile impuse de pandemie, unul dintre motive fiind probabil și aria mai largă de acoperire a domeniilor culturale, de la literatură, artă plastică sau muzicală la cultură materială, arheologie, istorie sau etnologie. Așadar, din acest spectru larg de resurse culturale au rezultat și abordări diferite de punere a lor în valoare.

Cele mai frecvente instrumente folosite de muzee au fost tururile virtuale ale expozițiilor, unele constând în clipuri video care îl ghidează pe vizitator (Muzeul Național al Literaturii Române⁷⁰), altele în obiecte de patrimoniu digitalizate și remodelări tridimensionale ale acestora (Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia⁷¹), iar în unele cazuri acestea au fost reprezentate de inventarii fotografice sau video ale monumentelor de pe raza județului (Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva⁷²). La același capitol, un număr considerabil de expoziții virtuale au fost publicate pe teme variind de la istoria literaturii (Cărți cu autografe și dedicații în biblioteca Muzeului Memorial Octavian Goga din Ciucea⁷³), la fotografie documentară („*World in Photography*”, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu⁷⁴) sau artă „antivirus” („*Expoziția Antivirus 2020*”, Muzeul „Vasile Pârvan”, Bârlad⁷⁵).

În unele cazuri, această infrastructură ce pune în valoare patrimoniul în mediul virtual era deja accesibilă publicului sau exista, dar nu era promovată constant pentru a fi folosită. Acest

lucru s-a tradus într-o adaptare rapidă a unora dintre muzee care au putut promova în această perioadă conținut deja existent online. De asemenea, o listă a muzeelor cu tur virtual⁷⁶ și o listă a evenimentelor digitale⁷⁷ au fost realizate de către Direcția Patrimoniu Mobil, Intangibil și Digital din Institutul Național al Patrimoniului⁷⁸.

Dincolo de acest avantaj al instituțiilor muzeale, o parte dintre ele au elaborat activități cultural-educative în special pentru copii și provocări adresate publicului general pentru a interacționa și colabora cu personalul muzeelor. În acest sens, la sfârșitul lunii martie, Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare” a lansat campania „*Totul va fi bine*”⁷⁹ prin care a invitat copiii să coloreze desene puse la dispoziție prin Google Drive. Rezultatele au fost apoi publicate într-un album de „monografie colectivă”⁸⁰ pe Facebook și Instagram. Pe aceeași filieră, Muzeul Național al Țăranului Român a început în aprilie proiectul „*MȚR mă inspiră*”⁸¹, prin care propunea familiilor cu copii să valorifice timpul petrecut împreună și să diversifice activitățile creative, folosindu-le atât ca mijloc de exprimare a unui talent și de relaționare cu ceilalți, cât și ca o modalitate de terapie. Pornind de la activități transmise de muzeu pe canalele de social media, publicul este îndemnat să contribuie cu propriile variante creative despre: #teatru acasă, #jurnal de pandemie, #muzeul la cutie, #ce vezi de la fereastră, #grădinărim acasă, #aduse cu poșta.

La nivelul muzeelor, perioada restrictivă impusă de pandemie a însemnat și un răgaz pentru activități ce au putut fi derulate în absența publicului din muzee precum publicarea unor noi volume instituționale (Muzeul Municipiului București a făcut un rezumat al activităților desfășurate în această perioadă: toate paginile de Facebook ce aparțin muzeului au devenit reviste culturale⁸²) sau, arhivarea digitală cu acces public a numerelor

70 Tur virtual MNLR, <https://www.facebook.com/muzeul.literaturii.romane/videos/504063276939331/>

71 Tur virtual MNU, Alba Iulia, <https://www.facebook.com/muzeulnationalaluniriibaiulia/posts/3458538910828227>

72 Tur virtual MCDR, Deva, <https://bit.ly/2T9LbwJ>

73 Expoziție virtuală, Muzeul Octavian Goga, Ciucea, <https://www.facebook.com/muzeul.octaviangoga.7/posts/218097996091553>

74 Expoziție virtuală, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu, <https://www.facebook.com/brukenthalnationalmuseum/posts/3193935103972400>

75 Expoziție virtuală, Muzeul „Vasile Pârvan”, Bârlad, https://www.facebook.com/muzeul.vasileparvan/media_set?set=a.2632550037022112&type=3

76 Listă a muzeelor cu tur virtual, <http://www.cimec.ro/muzee/muzee-cu-tur-virtual.html>

77 Listă a evenimentelor digitale <https://evenimentemuzeale.ro/>

78 Direcția Patrimoniu Mobil, Intangibil și Digital din Institutul Național al Patrimoniului, <http://patrimoniu.gov.ro/>

79 Campania „Totul va fi bine”, Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare”, <https://www.facebook.com/MJACABM/posts/3190800060970653>

80 Rezultatele campaniei „Totul va fi bine”, <https://bit.ly/34f8wV>

81 Proiectul „MȚR mă inspiră”, Muzeul Național al Țăranului Român, <https://www.facebook.com/watch/?v=708531819941779>

82 Publicarea unor noi volume instituționale, Muzeul Municipiului București, <https://www.facebook.com/MuzeulMunicipiuluiBucuresti/posts/2613230032120010>

anterioare (Muzeul Național al Literaturii Române, Iași face disponibile pentru descărcare gratuită numerele din anii 2015-2017 ai revistei Dacia Literară⁸³). Totodată, această perioadă restrictivă a adus timp în plus și pentru pregătirea unor noi expoziții menite a fi lansate după încheierea stării de urgență.

Unele dintre muzee s-au folosit de mediul virtual pentru a promova materiale video din arhivă, filme documentare sau serii video create chiar în perioada pandemiei cu scopul de a promova instituțiile muzeale, importanța și istoricul lor cultural, precum și rețeaua artistică și creativă ce se poate construi în jurul acestor instituții. Un exemplu în acest sens este reprezentat de campania „Actori de pus în ramă”⁸⁴ desfășurată în parteneriat de Muzeul Național de Artă al României București și Teatrul Nottara. Campania constă în „interpretarea” unor lucrări din patrimoniul MNAR de către actorii Teatrului Nottara. Pe baza informațiilor de specialitate primite de la MNAR, actorul „pus în ramă” povestește despre lucrarea pe care a reinterpretat-o în scurte materiale video lansate pe paginile de Facebook ale celor două instituții.

În legătură cu linia trasată de acest ultim proiect și în mod similar cu teatrele și instituțiile muzicale, și muzeele au inițiat campanii online de promovare a patrimoniului și a personalităților culturale românești, precum expoziția online dedicată compozitorului Paul Constantinescu⁸⁵ (Muzeul Național George Enescu), seria de clipuri video cu povești ale autorilor români citite de muzeografi ai Muzeul Național al Literaturii Române⁸⁶ sau miniseria Muzeului Județean de Istorie și Artă Zalău „Poveștile patrimoniului”, documentând cele mai valoroase piese arheologice descoperite pe teritoriul județului Sălaj⁸⁷.

Asumându-și rolul important pe care îl au în procesul de educație culturală, unele muzee au

organizat în această perioadă ateliere virtuale tematice încercând deopotrivă să pună în valoare patrimoniul muzeal, dar și să atragă și să implice publicul în actul cultural. De exemplu, Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară Maramureș a desfășurat un atelier online de vopsire și încondeiere a ouălor cu tehnici și materiale tradiționale⁸⁸. Câteva săptămâni mai târziu același muzeu a început un atelier virtual de lectură începând de la opere ale lui Ion Creangă⁸⁹, iar la Iași atelierul de scriere creativă online „Povestiri cu final deschis” a fost desfășurat de Muzeul Național al Literaturii Române și presupunea continuarea unor povești scrise de Mihail Sadoveanu și Otilia Cazimir⁹⁰. La acest capitol se poate vorbi și de inițiativele de documentare a perioadei de pandemie și a efectelor acesteia asupra vieții cotidiene, una dintre ele fiind seria lansată de Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, „Învățămintele antropologice ale stării de epidemie. O oportunitate de reflecție asupra situației actuale generate de criza COVID-19”, în așteptarea unor colaborări interdisciplinare menite să contribuie la gestionarea și soluționarea adecvată a efectelor acestei pandemii în lumea contemporană⁹¹.

Imposibilitatea publicului de a avea acces în spațiul fizic al muzeelor nu a însemnat doar o nevoie de redefinire a metodelor de conectare între instituție și cetățeni, ci și o reducere considerabilă a resurselor financiare venite din vânzarea biletelor și a suvenirurilor. Dacă pentru bilete au apărut platforme online ce facilitau procesul de vânzare, Muzeul Național al Literaturii Române, din Iași a lansat și un magazin virtual de suveniruri⁹².

Așadar, muzeele au folosit oportunitățile generate de restricțiile pandemiei într-un mod relativ similar cu celelalte instituții publice de cultură. Cu toate acestea, aria largă de domenii ale culturii pe care muzeele le acoperă le-a oferit

83 Arhivare digitală cu acces public, Muzeul Național al Literaturii Române, Iași, <https://bit.ly/34fGYxP>

84 Campania „Actori de pus în ramă”, desfășurată în parteneriat de Muzeul Național de Artă al României București și Teatrul Nottara, <https://www.facebook.com/events/1152984925046087/>

85 Expoziția online dedicată compozitorului Paul Constantinescu, Muzeul Național George Enescu, https://www.facebook.com/muzeulnationalgeorgeenescu/posts/3168271653217263?_tn_=-R

86 Seria de clipuri video cu muzeografi ai MNLR, <https://www.facebook.com/muzeul.literaturii.romane/videos/1078284082558888/>

87 Miniseria video „Poveștile patrimoniului”, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, <https://www.facebook.com/muzeuzalau.ro/videos/254132342402405/?t=17>

88 Atelier online de încondeiere a ouălor, Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară, MM, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2449730655128835&id=236914716410451

89 Atelier virtual de lectură, Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară, MM, <https://bit.ly/2HkP2EO>

90 Atelier online de scriere creativă, Muzeul Național al Literaturii Române, Iași, <https://bit.ly/34hjWqD>

91 Documentare a pandemiei, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, <https://www.facebook.com/muzeuljudeteanstiintelenaturiiprahova/posts/1554351228054940>

92 Magazin virtual de suveniruri Muzeul Național al Literaturii Române, Iași, <https://bit.ly/2JB2FB5>

acestora resurse în plus în încercările de adaptare la noile condiții de funcționare. Astfel, pe lângă soluțiile la îndemână sau evidente oferite de mediul virtual, muzeele au venit și cu inovații și inițiative ce au vizat nu doar promovare și consum cultural, ci și educația culturală.

Teatrele publice și independente

Cea mai mare parte din instituțiile monitorizate au ales să difuzeze înregistrări ale spectacolelor și repetițiilor cu ajutorul platformelor de socializare sau de streaming video sau în unele cazuri, și prin intermediul posturilor de televiziune locală. De exemplu, încă de pe 12 martie, Unteatru (teatru independent din București) a anunțat că va transmite online spectacole live și a propus un ghid al spectatorului de acasă⁹³, iar pe 13 martie, Teatrul pentru Copii și Tineret „Ariel” Târgu Mureș a început să difuzeze pe canalul de YouTube⁹⁴ înregistrări ale spectacolelor sale.

Trebuie notat faptul că vizionarea unui spectacol de teatru filmat impune o serie de limitări ale experienței publicului: în primul rând, calitatea tehnică este mai slabă în cazul conținutului oferit online. În unele situații, calitatea imaginii a fost afectată de canalele de distribuție, sunetul a fost captat de cele mai multe ori de la o singură sursă, perspectiva privitorului a fost limitată de cadrul filmat sau au apărut uneori sincope în transmisiunile online. În ciuda acestor neajunsuri, teatrele au publicat / lansat online atât spectacole programate spre a avea premiera în această perioadă, cât și spectacole din stagiuni anterioare.

O altă activitate destul de frecventă a fost lectura de către actori fie a unor povești pentru copii, fie recitarea unui poem, în unele cazuri comemorând o personalitate literară. Au fost lansate astfel campanii precum „*Povestea mea, povestea ta*”⁹⁵ (Teatrul Municipal Bacovia, Bacău) sau „*Luna poeziei*”⁹⁶ (Teatrul Regina Maria, Oradea). Pe lângă aceste soluții, au fost populare în special activitățile pentru copii sub forma unor

concursuri, provocări sau ateliere interactive gândite să îi invite pe copii în lumea teatrului și a creației artistice: de exemplu, Teatrul pentru copii și tineret Gong, Sibiu a lansat pe 8 aprilie un atelier online pentru copii cu scopul confecționării propriului teatru din carton colorat și personaje de poveste din lingurițe de plastic⁹⁷. În mod similar au fost frecvente concursurile și atelierelor de creație literară dramaturgică pentru tineri sau publicul larg, precum campania „*Drama 5 – rezidențe de scriere dramatică*” a teatrului independent Reactor de creație și experiment, Cluj-Napoca⁹⁸. Aceste inițiative par a fi legate și de intenția de a populariza teatrul, fapt remarcat și din publicarea interviurilor cu actorii și personalul instituțiilor teatrale și campaniile pentru descoperirea și promovarea artei teatrului și a istoricului acesteia în România: de exemplu, Teatrul Excelsior din București a început pe 1 aprilie campania „*Cuvinte în dar*”⁹⁹, implicând scurte interviuri cu actori ai teatrului, iar Teatrul Nottara a lansat pe 30 martie campania „*Lucrând de acasă*”¹⁰⁰ cu postări care documentează activitatea casnică a actorilor teatrului.

Unele dintre teatre, având spectacole de studio, au realizat chiar transmisiunea live a unor spectacole. De exemplu Teatrul de animație Tândărică din București, începând cu 16 martie, a transmis în regim live toate spectacolele prin intermediul platformei Facebook¹⁰¹, unde reprezentațiile puteau fi urmărite timp de 90 de minute de la difuzarea inițială. De asemenea, Teatrul Magic Puppets, din Cluj-Napoca, a creat o serie de episoade live despre știință pentru copii, cu unul dintre actorii teatrului¹⁰², dar și un program de povești interactive – „*Povești pe canapea*”¹⁰³ – unde publicul era invitat să participe

93 Ghid al spectatorului de acasă, Unteatru, <https://www.facebook.com/notes/unteatru/unteatru-acas%C4%83-ghid-de-spectator/2797643980283576/>

94 Canalul de youtube al Teatrului pentru Copii și Tineret „Ariel” Târgu Mureș, <https://www.youtube.com/channel/UCWuhqK6OdZ3JXEP7qnv8gHg>

95 Campanie „Povestea Mea”, Teatrul Municipal Bacovia, Bacău, <https://bit.ly/3j15KWV>

96 Campanie „Luna Poeziei”, Teatrul Regina Maria, Oradea, <https://fb.watch/28D2a1DVIC/>

97 Atelier online pentru copii, Teatrul Gong Sibiu, <https://m.facebook.com/notes/teatrul-gong-sibiu/drama-pentru-toC89Bi/2552309058341227/?d=m>

98 Campanie „Drama 5 – rezidențe de scriere dramatică”, Teatrul Independent Reactor de creație și experiment, Cluj-Napoca <https://bit.ly/3j52byL>

99 Campanie „Cuvinte în dar”, Teatrul Excelsior din București, <https://www.facebook.com/teatrulexcelsiorbucuresti/videos/243303523738701/>

100 Campanie „Lucrând de acasă”, Teatrul Nottara, <https://www.facebook.com/Nottara/videos/242252463833823/>

101 Platforma Facebook a Teatrului Tândărică, București, <https://bit.ly/2H8jvpA>

102 Emisiune live despre știință prezentată de unul din actorii Teatrului Magic Puppets, din Cluj-Napoca, <https://www.facebook.com/puppetmagic/videos/557740821614821/>

103 Program de povești interactive „Povești pe canapea” al Teatrului Magic Puppets, din Cluj-Napoca, <https://bit.ly/3o0bpzU>

cu sugestii prin intermediul Facebook. În plus, multe dintre teatrele independente au pregătit programe recurente dedicate copiilor, rezidențe artistice și dramatice, precum și proiecte culturale cu implicații sociale sau umanitare.

Chiar dacă măsurile luate împotriva pandemiei au generat schimbări bruște, unele instituții teatrale au reușit să adapteze pentru mediul online chiar și festivaluri proiectate anterior. Astfel, Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova a anunțat începutul „Festivalului Internațional Shakespeare – Home Edition”¹⁰⁴. Folosind pagina oficială de Facebook a festivalului, au fost postate clipuri cu actori români și din toată lumea, studenți, elevi și pasionați interpretând opere shakespeareiene din carantină. Spectacolele și intervențiile online ale artiștilor la Festivalul Internațional Shakespeare au fost urmărite de 380.000 de oameni, dintre care 42.000 au participat activ. Programul festivalului a inclus 14 spectacole de teatru din patru țări (România, Marea Britanie, Germania și Rusia), 60 de intervenții ale artiștilor din 28 de țări, prin Sonetele shakespeareiene recitate în 25 de limbi și 7 albume cu fotografii din edițiile anterioare ale festivalului (2006-2018). Pornind de la o arhivă strânsă în 25 de ani, festivalul a recreat pașii care au adus evenimentul la notorietatea internațională câștigată până în prezent¹⁰⁵.

În mod similar, Teatrul pentru Copii și Tineret „Colibri” Craiova a adaptat pentru mediul online „Festivalul Săptămâna Teatrului – ediția a VII-a”, care s-a desfășurat între 20 și 27 martie 2020. Activitățile din cadrul festivalului au inclus și ateliere practice: cum să construiești o machetă de teatru de păpuși, cum să construiești o marionetă din tuburi de hârtie, cum să construiești păpuși pe degete, cum să construiești un teatru de umbre¹⁰⁶.

În unele cazuri, teatrele au apelat la colaborări cu alte instituții culturale pentru a veni în întâmpinarea publicului cu activități și evenimente culturale adaptate noilor condiții. De exemplu, pe 1 mai Teatrul Dramaturgilor Români a lansat proiectul „Lucian Blaga – 125”¹⁰⁷ în parteneriat

cu Biblioteca Metropolitană București. Tot pe 1 mai, Primăria Capitalei prin Teatrul Dramaturgilor Români, Muzeul Național al Literaturii Române și Biblioteca Metropolitană București anunță organizarea unui concurs de creație teatrală și literară¹⁰⁸.

Dincolo de activitatea culturală, unele teatre și-au pus la dispoziție resursele fizice și umane pentru a contribui la efortul medicilor sau pentru cauze umanitare. Astfel, la începutul lunii aprilie, angajații Teatrului de Vest Reșița s-au mobilizat și au decis să confecționeze măști de protecție distribuite grupurilor vulnerabile. Măștile de protecție au fost distribuite de către Filiala Reșița a Fundației „Humanitas Pro Deo” beneficiarilor organizației¹⁰⁹. În aceeași perioadă, atelierul de croitorie al Teatrului de Nord Satu Mare a confecționat 1.300 de măști de protecție distribuite persoanelor vârstnice și defavorizate alături de pachete de alimente pregătite de Direcția de Asistență Socială Satu Mare¹¹⁰. În semn de solidaritate cu medicii, angajații Teatrului de stat Constanța au anunțat donarea a 10% din salariile pe luna martie pentru achiziționarea de materiale de protecție pentru cadrele medicale ale Spitalului Clinic Județean de Urgență Constanța „Sf. Apostol Andrei”. Din banii strânși s-au achiziționat 600 de măști de protecție FFP2, 360 de halate chirurgicale sterile și 40 de litri de gel dezinfectant de mâini¹¹¹.

Instituțiile muzicale

Operele, teatrele de operetă și filarmonicile s-au adaptat noilor condiții impuse de pandemie în principal prin difuzarea de înregistrări ale concertelor din stagiunile trecute din arhivele instituțiilor. În unele situații, aceste arhive au fost prezentate tematic sau în funcție de genul muzicii interpretate după cum poate fi observat în cazul Corului Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin” care a lansat în aprilie seria intitulată „Florilegiul bizantin – behind the scenes”, cu imagini și filme care au documentat

104 Festivalul Internațional Shakespeare – Home Edition, Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova, <https://bit.ly/3nTeTVb>

105 Articol News.ro despre Festivalul Internațional Shakespeare, <https://bit.ly/3nVJK3e>

106 Festivalul Săptămâna Teatrului – ediția a VII-a, Teatrul pentru Copii și Tineret „Colibri” Craiova, <https://bit.ly/358BfJu>

107 Proiectul Lucian Blaga – 125, Teatrul Dramaturgilor Români, <https://teatrulDRAMATURGILOR.ro/lucian-bлага-125/>

108 Concurs de creație teatrală și literară organizat de PMB, MNLR și BMB, <https://bit.ly/2IDZd7P>

109 Articol de presă despre mobilizarea personalului de la Teatrul de Vest Reșița, <https://www.g4media.ro/teatrul-de-vest-resita-confectioneaza-masti-pentru-grupuri-vulnerabile.html>

110 Anunț al Primăriei Satu Mare cu privire la măștile confecționate la Teatrului de Nord Satu Mare, <https://www.facebook.com/primariasatutare/posts/2840544095993371>

111 Anunț al Teatrului de stat Constanța cu privire la donarea a 10% din salariu, <https://www.facebook.com/teatruldestatconstanta/posts/2731499407071912>

aceste pregătiri, începând cu înregistrarea audio în studio a materialului și continuând cu filmarea de la ruinele Mănăstirii Chiajna¹¹².

Majoritatea instituțiilor muzicale, în mod similar teatrelor, au apelat la platforme digitale precum Facebook sau YouTube pentru difuzarea conținutului. Au existat însă și concerte susținute live sau înregistrate prin intermediul unor platforme de videocall care i-a reunit în mediul virtual pe membrii orchestrelor pentru a interpreta împreună diverse arii muzicale. O astfel de strategie a fost pusă în practică la Bacău unde, la sfârșitul lui martie, Filarmonica „Mihail Jora” a publicat un fragment muzical înregistrat cu ajutorul unei platforme de video call: Mosgrad Express, compusă de Gèrard Berlioz¹¹³. De asemenea, Filarmonica de stat Sibiu a difuzat din 20 martie folosind tagul #stageathome o serie de fragmente muzicale înregistrate cu ajutorul platformelor de video call¹¹⁴.

Ca și în cazul teatrelor, o parte dintre instituțiile muzicale au apelat la resursele umane deținute pentru a populariza instituția și pentru a apropia publicul de lumea muzicii și viața artiștilor. Astfel, în unele situații artiști ai instituțiilor muzicale au prezentat fragmente muzicale înregistrate acasă „Minutul de muzică”, la Filarmonica Oltenia Craiova¹¹⁵.

O parte dintre instituțiile muzicale au adaptat și promovat și programe cultural-educative pentru copii, iar în cazul Operei Comice pentru Copii din București, această abordare a însemnat nu doar serii educativ-culturale transmise online („Filme de zece”, „Povești cu Felicia”, „Ne jucăm la OCC”, „Zâmbete la OCC”, „Fabule cu Nino”, „Gimnastica de dimineață”)¹¹⁶, ci și o aplicație online specializată pentru copii¹¹⁷ și un program telefonic prin care copiii puteau intra în legătură

directă cu artiștii preferați¹¹⁸. Și Filarmonica Brașov a demarat o serie originală de concerte educative online gândite pentru a veni în sprijinul programului Școala Altfel. Accentul s-a pus pe prezentarea unui compozitor și a creațiilor muzicale ale acestuia, dar și a instrumentelor muzicale, concertul devenind un instrument de educație muzicală în cadrul orelor de muzică¹¹⁹.

Nu în ultimul rând, și printre instituțiile muzicale au apărut inițiative și campanii umanitare sau pentru sprijinirea sectorului medical, precum cea de la Filarmonica „Paul Constantinescu” Ploiești care, cu ajutorul colaboratorilor și salariaților, a donat măști medicale către Spitalul Municipal și la Spitalul de Pediatrie Ploiești¹²⁰, iar la Teatrul Național de Operă și Operetă „Nae Leonard” Galați, membri din echipa teatrului au confecționat măști de protecție pentru voluntarii din spitale¹²¹.

Bibliotecile

Un aspect pe care bibliotecile și muzeele l-au împărtășit în mod special în provocările apărute o dată cu restricțiile impuse de pandemie a fost intensificarea demersurilor de transferare în mediul virtual a activităților de punere în valoare a patrimoniului administrat. Pentru anumite biblioteci, această opțiune exista deja anterior condițiilor restrictive sub forma arhivelor digitale de publicații, în special în cazul bibliotecilor universitare. Astfel, una dintre cele mai frecvente măsuri luate de biblioteci a fost să ofere acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate (Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu” Iași¹²², Biblioteca Națională a României¹²³, platformele digitale Cloud Library¹²⁴ și Biblioteca Digitală¹²⁵ ale Bibliotecii „Astra” Sibiu) și să completeze sau chiar să înceapă de la zero astfel de arhive (Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova a deschis

112 Florilegiul bizantin – behind the scenes, Corului Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin”, <https://www.facebook.com/MadrigalOficial/posts/2576182802523108>

113 Fragment muzical înregistrat cu ajutorul unei platforme de video call, Filarmonica „Mihail Jora”, Bacău, <https://www.facebook.com/sorin.sofian.3/videos/10222629563471945/>

114 Serie de fragmente muzicale înregistrate cu ajutorul platformelor de video call, Filarmonica de stat Sibiu, <https://bit.ly/3kv65v>

115 Minutul de muzică, la Filarmonica Oltenia Craiova, <https://www.facebook.com/watch/?v=2629887270576164>

116 Serii educativ culturale transmise online de Opera Comică pentru copii din București, <https://www.facebook.com/events/2550121598598956/>

117 Aplicație online specializată pentru copii a OCCB, <https://app.operacomica.ro/>

118 Program telefonic OCCB, <https://bit.ly/31IC68A>

119 Serie originală de concerte educative online a Filarmonicii Brașov, <https://bit.ly/2JGLmya>

120 Anunț al Filarmonicii „Paul Constantinescu” Ploiești, <https://www.facebook.com/filarmonicaploiesti/posts/2854788984636613>

121 Anunț al Teatrului Național de Operă și Operetă „Nae Leonard” Galați, <https://bit.ly/2T3DLLE>

122 Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, BCU Iași, <https://bit.ly/37y4Op3>

123 Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, BNR, București, <http://digitool.bibnat.ro/R?RN=17755444>

124 Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, Biblioteca „Astra” Sibiu <https://bit.ly/31t9YAJ>

125 Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, Biblioteca „Astra” Sibiu <https://bit.ly/2VG01w8>

„Casa Virtuală a Bibliotecii” și a început scanarea cărților solicitate de cititori¹²⁶).

Un alt punct comun cu celelalte instituții publice de cultură a fost orientarea unei bune părți a activității online către grupul țintă al copiilor și tinerilor. În acest mod au rezultat, în primul rând, programe de lectură a cărților fie în interpretarea personalului bibliotecilor (Biblioteca Județeană „I. A. Bassarabescu” Giurgiu a lansat o serie de clipuri video cu povești pentru copii lecturate de către personalul bibliotecii¹²⁷), fie de către actori (Biblioteca Județeană „Sorin Titel” Timiș a început o serie intitulată „Teatru și Povești”¹²⁸). În al doilea rând, au fost inițiate numeroase activități interactive și ateliere sau cluburi care îi invitau pe cititori să colaboreze cu materiale produse de ei (Biblioteca Metropolitană București a inițiat o campanie de recenzii de carte filmate de către copii între 6 și 12 ani¹²⁹), să participe la întâlniri virtuale tematice (Biblioteca Județeană „Alexandru Odobescu” Călărași a desfășurat atelierul virtual de croșetare „Fire de povești!”, rezultatele fiind fotografiate și publicate în album¹³⁰) sau să ia parte la concursuri cultural-artistice (Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea a organizat concursul de povești „Acasă în povestea mea” adresat copiilor între 7 și 14 ani¹³¹). De asemenea, bibliotecile au demarat și rubrici / emisiuni recurente online cu scop educativ-cultural, unele luând forma de scurte cursuri de limbi străine, precum cele organizate de Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani¹³² sau lecțiile de gramatică a limbii române inițiate de Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova¹³³. În aceste inițiative dedicate în special copiilor s-a

putut observa și legătura bibliotecilor cu celelalte instituții de cultură, mai ales cu teatrul și instituțiile muzicale, având în vedere materialele puse la dispoziție online, precum inițiativa Bibliotecii Metropolitane București de a posta înregistrări ale unor spectacole ale Teatrului de Păpuși Licurici al BMB și recitaluri de muzică din cadrul proiectului „Opera la bibliotecă”¹³⁴. În mod similar, Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea a publicat înregistrări cu momente muzicale din arhiva instituției, utilizând canalul YouTube al bibliotecii¹³⁵.

Au existat, de asemenea, și campanii de promovare a autorilor autohtoni sau internaționali sub formatul un autor / o carte pe zi sau săptămână (Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița¹³⁶, Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba¹³⁷). Încercând să susțină conectarea de la distanță cu utilizatorii bibliotecilor și pentru a adăuga o notă de interactivitate acestui tip de inițiativă, Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița a pornit serviciul „Întreabă bibliotecarul”¹³⁸. Mai mult, unele dintre biblioteci au încercat și să susțină moralul publicului pe parcursul acestei perioade nefaste, punând la dispoziție spații virtuale pentru transmis mesaje de încurajare sub diverse forme – video (Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea¹³⁹), text (Biblioteca Județeană „Panait Cerna” Tulcea¹⁴⁰), expoziții cu opere de artă ale publicului amator (Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova¹⁴¹).

Nu în ultimul rând, bibliotecile s-au implicat și în producerea de echipamente medicale de

126 Casa Virtuală a Bibliotecii, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova, <http://biblioteca-judetean-nicolae-iorga-ph.webnode.ro/de-ale-scolii2/>

127 Serie de clipuri video cu povești, Biblioteca Județeană „I. A. Bassarabescu” Giurgiu, <https://www.facebook.com/bibliotecajudeteanagiurgiu/posts/2782334411883669>

128 Serie de clipuri video cu povești, Biblioteca Județeană „Sorin Titel” Timiș <https://www.facebook.com/bjtimis/videos/571498033721289/>

129 Campanie de recenzii, Biblioteca Metropolitană București, <https://bit.ly/2FTnNki>

130 Atelier virtual de croșetare, Biblioteca Județeană „Alexandru Odobescu” Călărași, <https://bit.ly/2L3ZnGR>

131 Concurs de povești, Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea <https://www.facebook.com/bjvrancea/posts/3585502368187490>

132 Cursuri de limbi străine, Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani, <https://www.facebook.com/bjmebt/posts/10156829350496809>

133 Lecții de gramatică a limbii române, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova <https://biblioteca-judetean-nicolae-iorga-ph.webnode.ro/mica-lectie-de-gramatica/>

134 Proiectului „Opera la bibliotecă”, Biblioteca Metropolitană București, <https://www.facebook.com/BibliotecaMetropolitanaBucuresti/posts/3031141290275480>

135 Momente muzicale din arhiva Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=3026026240799511&id=189156717819825

136 Campanie de promovare a autorilor, Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2595123860593298&id=301672519938455

137 Campanie de promovare a autorilor, Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba <https://www.facebook.com/bibliotecajudeteanaalba/posts/747562009113155>

138 Serviciul „Întreabă bibliotecarul”, Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2597398983699119&id=301672519938455

139 Spațiu virtual pentru transmis mesaje video de încurajare, Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea, <https://www.facebook.com/189156717819825/videos/655421408607582/>

140 Spațiu virtual pentru transmis mesaje text de încurajare, Biblioteca Județeană „Panait Cerna” Tulcea, <https://bit.ly/3obJZaJ>

141 Expoziție cu opere de artă ale publicului amator, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova <https://biblioteca-judetean-nicolae-iorga-ph.webnode.ro/expozitie-de-creatie-plastica/>

protecție donate spitalelor din județ și în procesul de conștientizare a crizei generate de pandemie. Astfel, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila a realizat și donat porți de dezinfectare destinate spitalelor brăilene, și sute de viziere pentru cadrele medicale, polițiști sau farmaciști¹⁴². De asemenea, alte biblioteci s-au mobilizat fie pentru prevenirea răspândirii virusului (Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu” Vrancea a pus la dispoziția utilizatorilor cutii de returnare rapidă a cărților, fără a mai lua contact cu personalul bibliotecii¹⁴³), fie pentru conștientizarea pericolului și a necesității măsurilor de prevenire a infectării (Biblioteca Județeană Mureș a produs un material video de conștientizare a epidemiei de coronavirus în rândul copiilor¹⁴⁴).

Așezămintele culturale

Fie că este vorba despre centre județene pentru conservarea și promovarea culturii sau despre școli populare de arte și meserii, ambele tipuri de instituții s-au folosit de mediul digital pentru a-și adapta și continua activitatea cu publicul. Astfel, cea mai frecventă soluție adoptată a fost difuzarea de înregistrări ale spectacolelor din anii trecuți cu ajutorul platformelor de socializare și streaming video. De exemplu, Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț a difuzat pe pagina de Facebook o serie de înregistrări ale „celor mai apreciate spectacole muzical-artistice și proiecte cultural-artistice recente” din patrimoniul instituției¹⁴⁵, iar Centrul Cultural și de Arte Lăzarea Harghita a transmis înregistrări ale unor spectacole pe pagina de Facebook a instituției¹⁴⁶.

Restricțiile impuse de situația de urgență au întrerupt desfășurarea normală a cursurilor desfășurate de așezămintele culturale, dar o parte din ele și-au continuat lecțiile online,

precum în cazul Școlii Populare de Arte și Meserii de la Pitești, Argeș, unde elevi și profesori au ținut cursuri cu ajutorul platformelor de comunicare video¹⁴⁷. Materialele rezultate în urma acestor colaborări inedite au fost folosite ulterior pentru promovarea instituțiilor și a artiștilor și meșterilor cursanți, așa cum s-a întâmplat și la Galați, la Centrul Cultural „Dunărea de Jos” care a postat videoclipuri cu elevi și profesori exersând și demonstrându-și virtuozitatea din propria locuință¹⁴⁸. În unele cazuri au fost organizate și concursuri virtuale pentru cursanții așezămintelor culturale, momentele artistice fiind deschise publicului larg în mediul online – de exemplu, Școala Populară de Arte și Meserii Târgu-Jiu a desfășurat prima ediție a concursului județean „ARTA online”, o manifestare cultural-artistică online adresată cursanților Școlii Populare de Artă Târgu Jiu, iar reprezentațiile au fost transmise pe canalul de YouTube al instituției¹⁴⁹.

De asemenea, așezămintele culturale au pus la dispoziția publicului tururi virtuale ale patrimoniului administrat (Centrul de Cultură „George Apostu” Bacău, de exemplu, a demarat o prezentare virtuală a obiectelor aflate în patrimoniul instituției, folosind atât pagina de Facebook, cât și site-ul instituției¹⁵⁰), dar și spații expoziționale online pentru operele de artă ale cursanților sau publicului (Școala Populară de Arte și Meserii „Tiberiu Brediceanu” Brașov a început în martie să afișeze pe pagina de Facebook creațiile de pictură în creion, pensulă sau digitale ale cursanților școlii¹⁵¹).

În mod similar cu celelalte instituții publice de cultură, așezămintele culturale au promovat publicațiile și obiectele din patrimoniu și au creat chiar arhive digitale ale acestora (de exemplu, Centrul de Cultură „Augustin Bena” Alba Iulia a pornit arhivarea colecției

142 Producerea de echipamente medicale de protecție donate spitalelor, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila, <https://www.facebook.com/BibliotecaBraila/posts/3348009938561166>

143 Cutii de returnare rapidă a cărților, Biblioteca Județeană „Duiliu Zamfirescu”, <https://www.facebook.com/bjvrancea/posts/3609332409137819>

144 Material video de conștientizare a epidemiei, Biblioteca Județeană, <https://www.facebook.com/bibliotecamures/posts/1363353100537010>

145 Înregistrări de spectacole și proiecte cultural-artistice, Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț,

146 Înregistrări de spectacole, Centrul Cultural și de Arte Lăzarea, Harghita, <https://www.facebook.com/KulturalisKozpont/videos/2601846160083323/>

147 Cursuri online Școala Populară de Arte și Meserii, Pitești, Argeș, <https://bit.ly/3m8ce8j>

148 Videoclipuri de promovare a activității, Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, <https://www.facebook.com/184185541612982/videos/241740110297484/>

149 Concursul județean ARTA online, Școala Populară de Arte și Meserii Târgu-Jiu <https://www.youtube.com/channel/UCtPZaQxs4P4Uq2nfULkqcnNg>

150 Prezentare virtuală a patrimoniului, Centrul de Cultură „George Apostu” Bacău, <https://bit.ly/35mATIL>

151 Spații expoziționale online pentru operele de artă ale cursanților sau publicului, Școala Populară de Arte și Meserii „Tiberiu Brediceanu” Brașov,

de fotografie etnografică din patrimoniu¹⁵²). Totodată, atât centrele județene pentru conservarea și promovarea culturii cât și școlile populare de arte și meserii au venit cu inițiative în sprijinul educației culturale și al promovării culturii prin intermediul filmelor documentare, al podcasturilor audio sau al materialelor

educaționale pentru copii, un exemplu în acest sens fiind Casa de Cultură „Ion Luca Caragiale” Ploiești care a publicat o serie de podcasturi comemorative despre personalități culturale românești și a difuzat filme documentare prin intermediul paginii de YouTube a instituției¹⁵³.

6. Concluzii

Criza generată de pandemia cu virusul SARS-Cov-2 este una fără precedent în istoria recentă la nivel global, afectând fără discriminare rutina cetățenilor, ritmul serviciilor publice, resursele umane și economice ale instituțiilor. Măsurile restrictive impuse pentru a limita răspândirea virusului au afectat inclusiv domeniul cultural, generând provocări atât pentru administrația publică centrală, cât și pentru instituțiile culturale și publicul aferent. Răspunsul autorităților a fost focalizat în principal pe susținerea financiară a entităților și persoanelor din domeniul cultural afectate de consecințele pandemiei. De asemenea, s-a putut observa și o adaptare continuă a normelor restrictive, așa încât, odată cu scăderea ritmului noilor infectări au fost relaxate măsurile legislative restrictive.

În acest context, pe lângă măsurile de sprijin luate de autorități și solidaritatea arătată de societatea civilă, instituțiile de cultură au elaborat strategii și metode de combatere a efectelor negative ale pandemiei asupra domeniului culturii și de păstrare a legăturii cu publicul.

În mod inerent, răspunsurile instituțiilor au variat în funcție de infrastructură, de resursele umane aflate la dispoziție, de produsul cultural oferit / materialul cultural de lucru, de disponibilitatea / pregătirea anterioară a patrimoniului în administrare și, nu în ultimul rând, de creativitatea personalului angajat. Dacă muzeele – o parte dintre ele – au avut deja tururi virtuale pe care le-au promovat mai intens, bibliotecile au beneficiat de arhivele și bazele de date online, iar teatrele, instituțiile

muzicale și așezămintele culturale s-au putut baza pe interacțiunea mobilizatoare cu publicul a actorilor, a interpreților muzicali și a cursanților.

Cu toate acestea, pe baza datelor colectate și prezentate în paginile anterioare, am putut observa un trunchi comun de măsuri de adaptare care au inclus următoarele aspecte:

- Transferul pe cât posibil al activităților de punere în valoare a patrimoniului, respectiv al actului cultural în mediul online cu ajutorul platformelor de socializare și streaming de media.
- Implicarea personalului în campanii / proiecte virtuale gândite atât pentru promovarea conținutului, cât și pentru interacțiunea cu publicul și implicarea acestuia în actul cultural.
- Accent pe atragerea copiilor, a tinerilor în cadrul unor ateliere / cluburi / cursuri / concursuri desfășurate în mediul online. Acestea au fost nu doar inițiative de educație culturală, dar au devenit în cele din urmă și surse de reprezentări cultural-artistice difuzate pentru publicul larg.

Așadar, putem remarca la final că elementele cele mai importante care au susținut continuarea activității instituțiilor de cultură pe parcursul pandemiei au depins de tehnologie și infrastructura online ca mediu de conectare cu publicul, dar în ultimă instanță, personalul instituțiilor și implicarea publicului în actul cultural au păstrat pornit motorul domeniului cultural.

152 Arhivarea colecției de fotografie etnografică din patrimoniu, Centrul de Cultură „Augustin Bena” Alba Iulia, <https://bit.ly/39H2u1K>

153 Podcasturi comemorative și filme documentare, Casa de Cultură „Ion Luca Caragiale” Ploiești https://www.youtube.com/channel/UCijwEA4HMnVTN_P9XUf4aw

Bibliografie

Surse de date primare

- Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, BCU Iași, <https://bit.ly/37y4Op3>
- Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, Biblioteca „Astra” Sibiu <https://bit.ly/31t9YAJ>
- Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, Biblioteca „Astra” Sibiu <https://bit.ly/2VG01w8>
- Acces liber și de la distanță la colecțiile digitalizate, BNR, București, <http://digitool.bibnat.ro/R?RN=17755444>
- Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, <http://www.mmanpis.ro/>
- Anunț al Filarmonicii „Paul Constantinescu” Ploiești, <https://www.facebook.com/filarmonicaploiesti/posts/2854788984636613>
- Anunț al Primăriei Satu Mare cu privire la măștile confecționate la Teatrului de Nord Satu Mare, <https://www.facebook.com/primariasatumare/posts/2840544095993371>
- Anunț al Teatrului de stat Constanța cu privire la donarea a 10% din salariu, <https://www.facebook.com/teatruconstanta/posts/2731499407071912>
- Anunț al Teatrului Național de Operă și Operetă „Nae Leonard” Galați, <https://bit.ly/2T3DLLE>
- Anunț de solidaritate al CC Cluj, <https://www.facebook.com/cccluj/posts/3077017108983515>
- Anunț de solidaritate al CNDB, <https://www.cndb.ro/articole/cndb-nu-aplica-la-afcn>
- Anunț de solidaritate al CNM ASTRA, Sibiu, <https://www.facebook.com/muzeulastrasibiu/posts/862615547499584>
- Anunț de solidaritate al INP, <https://www.facebook.com/Patrimoniu/posts/1558642277644114>
- Anunț de solidaritate al Teatrului Studio M, Sf. Gheorghe, <https://bit.ly/2H7S1QT>
- Apel deschis: Artă. adolescență. non-violență, <https://bit.ly/33B8QvA>
- Apel deschis: Bucharest Brass Competition, <https://www.facebook.com/events/1060618700957379/>
- Apel deschis: expoziția de artă făcută de adolescenți – Super, <https://www.superfestival.ro/2020/02/18/expozitia-super-arta-facuta-de-adolescenti-2020/>
- Apel deschis: Rezidența21, <https://www.facebook.com/events/900843120367178/>
- Apel deschis: Rezidențele „Gabriela Tudor”, <https://dans.ro/gabriela-tudor-residency-programme-2020-aguada-bucharest/>
- Apel deschis: Școala de-acasă, Hundorf 2020, <https://www.acasalahundorf.ro/lansare-apel-1>
- Apel deschis: Artists rooms, <https://www.fundatia9.ro/artists-rooms>
- Apel la nerambursarea biletelor, Opera Națională Română Cluj, <https://www.facebook.com/operacluj/posts/2970510242971796>
- Apel la nerambursarea biletelor, Teatrul Dramatic I. D. Sârbu, Petroșani, <https://www.facebook.com/TeatrulDramaticPetrosani/posts/2857517141001078>
- Apel la nerambursarea biletelor, Teatrul Țândărică, <https://www.facebook.com/teatrultandarica/posts/3102246479815158>
- Aplicație online specializată pentru copii a OCCB, <https://app.operacomica.ro/>
- Arhivare digitală cu acces public, Muzeul Național al Literaturii Române, Iași, <https://bit.ly/34fGYxP>
- Arhivarea colecției de fotografie etnografică din patrimoniu, Centrul de Cultură „Augustin Bena” Alba Iulia, <https://bit.ly/39H2u1K>
- Atelier online de încondeierea a ouălor, Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară, MM, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2449730655128835&id=236914716410451
- Atelier online de scriere creativă, Muzeul Național al Literaturii Române, Iași, <https://bit.ly/34hjWqD>
- Atelier online pentru copii, Teatrul Gong Sibiu, <https://m.facebook.com/notes/teatrul-gong-sibiu/drama-pentru-toC89Bi/2552309058341227/?d=m>
- Atelier virtual de croșetare, Biblioteca Județeană „Alexandru Odobescu” Călărași, <https://bit.ly/2L3ZnGR>
- Atelier virtual de lectură, Muzeul Județean de Etnografie și Artă Populară, MM, <https://bit.ly/2HkP2EO>
- Biblioteca de concerte live Overground Showroom, <https://showroom.overground.ro/>
- Bilete și abonamente anticipate, <https://bit.ly/33LZA6W>
- Biletul de solidaritate, <https://bit.ly/2UO1Lmq>
- Buletin informativ al AFCN, <https://www.afcn.ro/afcn/buletin-informativ.html>
- Campania „Actori de pus în ramă”, desfășurată în parteneriat de Muzeul Național de Artă al României București și Teatrul Nottara, <https://www.facebook.com/events/1152984925046087/>

Campania „Drama 5 – rezidențe de scriere dramatică”, Teatrului Independent Reactor de creație și experiment, Cluj-Napoca <https://bit.ly/3j52byL>

Campania „Lucrând de acasă”, Teatrul Nottara, <https://www.facebook.com/Nottara/videos/242252463833823/>

Campania „Luna Poeziei”, Teatrul Regina Maria, Oradea, <https://fb.watch/28D2a1DVIC/>

Campania „Povestea Mea”, Teatrul Municipal Bacovia, Bacău, <https://bit.ly/3j15KWV>

Campania „Totul va fi bine”, Muzeul Județean de Artă „Centrul Artistic Baia Mare”, <https://www.facebook.com/MJACABM/posts/3190800060970653>

Campania „Cuvinte în dar”, Teatrul Excelsior din București, <https://www.facebook.com/teatrulexcelsiorbucuresti/videos/243303523738701/>

Campanie de promovare a autorilor, Biblioteca Județeană „Lucian Blaga” Alba <https://www.facebook.com/bibliotecajudeteanaalba/posts/747562009113155>

Campanie de promovare a autorilor, Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2595123860593298&id=301672519938455

Campanie de recenzii, Biblioteca Metropolitană București, <https://bit.ly/2FTnNki>

Canalul de youtube al Teatrului pentru Copii și Tineret „Ariel” Târgu Mureș, <https://www.youtube.com/channel/UCWuhqK6OdZ3JXEP7qnv8gHg>

Casa Virtuală a Bibliotecii, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova, <http://biblioteca-judeteana-nicolae-iorga-ph.webnode.ro/de-ale-scolii2/>

Compendium of Cultural Policies & Trends – COVID-19 – Country reports, <https://www.culturalpolicies.net/covid-19/country-reports/>

Concurs de creație teatrală și literară organizat de PMB, MNLR și BMB, <https://bit.ly/2IDZd7P>

Concurs de povești, Biblioteca Județeană „Duliu Zamfirescu” Vrancea <https://www.facebook.com/bjvrancea/posts/3585502368187490>

Concursul județean ARTA online, Școala Populară de Arte și Meserii Târgu-Jiu <https://www.youtube.com/channel/UCtPZaQxs4P4Uq2nfULkqCNg>

Cursuri de limbi străine, Biblioteca Județeană „Mihai Eminescu” Botoșani, <https://www.facebook.com/bjmebt/posts/10156829350496809>

Cursuri online Școala Populară de Arte și Meserii, Pitești, Argeș, <https://bit.ly/3m8ce8j>

Cutii de returnare rapidă a cărților, Biblioteca Județeană „Duliu Zamfirescu”, <https://www.facebook.com/bjvrancea/posts/3609332409137819>

Direcția Patrimoniu Mobil, Intangibil și Digital din Institutul Național al Patrimoniului, [http://patrimoniu.gov.ro/Documentare a pandemiei, Muzeul Județean de Istorie și Arheologie Prahova, <https://www.facebook.com/muzeuljudeteanostiintelenaturiiiprahova/posts/1554351228054940>](http://patrimoniu.gov.ro/Documentare%20a%20pandemiei%20Muzeul%20Jude%C7Ean%20de%20Istorie%20%C7I%20Arheologie%20Prahova)

Emisiune live despre știință prezentată de unul din actorii Teatrului Magic Puppets, din Cluj-Napoca, <https://www.facebook.com/puppetmagic/videos/557740821614821/>

Expoziția online dedicată compozitorului Paul Constantinescu, Muzeul Național George Enescu, https://www.facebook.com/muzeulnationalgeorgeenescu/posts/3168271653217263?__tn__=-R

Expoziție cu opere de artă ale publicului amator, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova <https://biblioteca-judeteana-nicolae-iorga-ph.webnode.ro/expozitie-de-creatie-plastica/>

Expoziție virtuală, Muzeul „Vasile Pârvan”, Bârlad, https://www.facebook.com/muzeul.vasileparvan/media_set?set=a.2632550037022112&type=3

Expoziție virtuală, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu, <https://www.facebook.com/brukenthalnationalmuseum/posts/3193935103972400>

Expoziție virtuală, Muzeul Octavian Goga, Ciucea, <https://www.facebook.com/muzeul.octaviangoga.7/posts/218097996091553>

Festivalul Internațional Shakespeare – Home Edition, Teatrul Național „Marin Sorescu” Craiova, <https://bit.ly/3nTeTVb>

Festivalul Săptămâna Teatrului – ediția a VII-a, Teatrul pentru Copii și Tineret „Colibri” Craiova, <https://bit.ly/358BfJu>

Florilegiul bizantin – behind the scenes, Corului Național de Cămară „Madrigal – Marin Constantin”, <https://www.facebook.com/MadrigalOfficial/posts/2576182802523108>

Fragment muzical înregistrat cu ajutorul unei platforme de video call, Filarmonica „Mihail Jora”, Bacău, <https://www.facebook.com/sorin.sofian.3/videos/10222629563471945/>

Ghid al spectatorului de acasă, Unteatru, <https://www.facebook.com/notes/unteatru/unteatru-acas%C4%83-ghid-de-spectator/2797643980283576/>

labeled.ro despre achiziționarea anticipată de bilete, abonamente sau vouchere, <http://bit.ly/2QCMKm4>

Înregistrări de spectacole și proiecte cultural-artistice, Centrul pentru Cultură și Arte „Carmen Saeculare” Neamț, <https://bit.ly/3oqwf2M>

Înregistrări de spectacole, Centrul Cultural și de Arte Lăzarea, Harghita, <https://www.facebook.com/KulturalisKozpont/videos/2601846160083323/>

Înscrieri: Connectarts – Perspective, <https://www.connectarts.ro/2020/01/lansarea-unei-noi-editii-a-proiectului-connectarts/>

Înscrieri: IP Collegium (Xavier Le Roy & Scarlet Yu), <https://www.facebook.com/events/2851455498249564/>

Lecții de gramatică a limbii române, Biblioteca Județeană „Nicolae Iorga” Prahova <https://biblioteca-judeteana-nicolae-iorga-ph.webnode.ro/mica-lectie-de-gramatica/>

Listă a evenimentelor digitale <https://evenimentemuzeale.ro/>

Listă a muzeelor cu tur virtual, <http://www.cimec.ro/muzee/muzee-cu-tur-virtual.html>

Lista apelurilor deschise din cadrul programelor culturale conținute de AFCN https://mailchi.mp/356e34731f1f/buletin-informativ-afcn-17-23-aprilie?fbclid=IwAR2iD-sTKOYVd9sKhb1_DGfKICziGvMEcFVKMoFHCFDPbiw7M5fRf3OM

Lista Entităților Publice, <https://data.gov.ro/dataset/listaentitatipublice>

Magazin virtual de suveniruri Muzeul Național al Literaturii Române, Iași, <https://bit.ly/2JB2FB5>

Material video de conștientizare a epidemiei, Biblioteca Județeană, <https://www.facebook.com/bibliotecamures/posts/1363353100537010>

Miniseria video „Poveștile patrimoniului”, Muzeul Județean de Istorie și Artă, Zalău, <https://www.facebook.com/muzeuzalau.ro/videos/254132342402405/?t=17>

Minutul de muzică, Filarmonica Oltenia Craiova, <https://www.facebook.com/watch/?v=2629887270576164>

Momente muzicale din arhiva Bibliotecii Județene „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=3026026240799511&id=189156717819825

Petiție online pentru sprijinirea artiștilor independenți, <https://bit.ly/37bD1ME>

Plătește chiria unui actor independent, <https://actorindependent.ro/>

Platforma Artiști Împreună, <https://artistiimpreuna.ro/>

Platforma Facebook a Teatrului Tândărică, București, <https://bit.ly/2H8jvpA>

Platforma Institutului Național pentru Cercetare și Formare Culturală pentru monitorizarea domeniului cultural în timpul crizei covid19 <https://culturadatainteractiv.ro/monitorizarea-domeniului-cultural-in-timpul-crisiei-covid19>

Platforma „Un singur Cluj”, <https://unsingurcluj.ro/>

Platforme digitale de transmitere și vizualizare online a spectacolelor: Eventbook <https://eventbook.ro/blog/muta-spectacolele-in-online-pe-platforma-eventbook>

Podcasturi comemorative și filme documentare, Casa de Cultură „Ion Luca Caragiale” Ploiești https://www.youtube.com/channel/UCIjWEA4HMnVTN_P9XUtf4aw

Prezentare virtuală a patrimoniului, Centrul de Cultură „George Apostu” Bacău, <https://bit.ly/35mATiL>

Producerea de echipamente medicale de protecție donate spitalelor, Biblioteca Județeană „Panait Istrati” Brăila, <https://www.facebook.com/BibliotecaBraila/posts/3348009938561166>

Program de povești interactive „Povești pe canapea” al Teatrului Magic Puppets, din Cluj-Napoca, <https://bit.ly/3o0bpzU>

Program telefonic OCCB, <https://bit.ly/31IC68A>

Programul Artists Rooms, <https://www.fundatia9.ro/artists-rooms>

Programul de Micro-granturi #ADFRSURVIVAL, <https://romfilmdevelopment.org/ro/micro-granturileadfrsurvival/>

Proiectul „MÎR mă inspiră”, Muzeul Național al Țăranului Român, <https://www.facebook.com/watch/?v=708531819941779>

Proiectul Lucian Blaga – 125, Teatrul Dramaturgilor Români, <https://teatruldramaturgilor.ro/lucian-bлага-125/>

Proiectului „Opera la bibliotecă”, Biblioteca Metropolitană București, <https://www.facebook.com/BibliotecaMetropolitanaBucuresti/posts/3031141290275480>

Publicarea unor noi volume instituționale, Muzeul Municipiului București, <https://www.facebook.com/MuzeulMunicipiuluiBucuresti/posts/2613230032120010>

Rezultatele campaniei „Totul va fi bine”, <https://bit.ly/34fF8wV>

Seria de clipuri video cu muzeografi ai MNLR, <https://www.facebook.com/muzeul.literaturii.romane/videos/1078284082558888/>

Serie de clipuri video cu povești, Biblioteca Județeană „I. A. Bassarabescu” Giurgiu, <https://www.facebook.com/bibliotecajudeteanagiurgiu/posts/2782334411883669>

Serie de clipuri video cu povești, Biblioteca Județeană „Sorin Titel” Timiș <https://www.facebook.com/bjtimis/videos/571498033721289/>

Serie de fragmente muzicale înregistrate cu ajutorul platformelor de video call, Filarmonica de stat Sibiu, <https://bit.ly/3kcv65v>

Serie originală de concerte educative online a Filarmonicii Brașov, <https://bit.ly/2JGLmya>

Serii educativ culturale transmise online de Opera Comică pentru copii din București, <https://www.facebook.com/events/2550121598598956/>

Serviciul „Întreabă bibliotecarul”, Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici” Reșița, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=2597398983699119&id=301672519938455

Spațiu expozițional online pentru operele de artă ale cursanților sau publicului, Școala Populară de Arte și Meserii „Tiberiu Brediceanu” Brașov, <https://bit.ly/2JOCjX0>

Spațiu virtual pentru transmis mesaje text de încurajare, Biblioteca Județeană „Panait Cerna” Tulcea, <https://bit.ly/3obJZaJ>

Spațiu virtual pentru transmis mesaje video de încurajare, Biblioteca Județeană „Antim Ivireanul” Râmnicu Vâlcea, <https://www.facebook.com/189156717819825/videos/655421408607582/>

Structura online îmbunătățită a Mystage.ro, <https://www.mystage.ro/#/copii-20>

Tur virtual MCDR, Deva, <https://bit.ly/2T9LbwJ>

Tur virtual MNLR, <https://www.facebook.com/muzeul.literaturii.romane/videos/504063276939331/>

Tur virtual MNU, Alba Iulia, <https://www.facebook.com/muzeulnationalaluniriialbaiulia/posts/3458538910828227>

Videoclipuri de promovare a activității, Centrul Cultural „Dunărea de Jos”, Galați, <https://www.facebook.com/184185541612982/videos/241740110297484/>

Vouchere pentru stagiaturile viitoare <https://www.facebook.com/groups/514894559085240/permalink/525484424692920/>

Vstage <https://vstage.ro/>

Articole de presă

Anunț al Radio România Cultural, <https://www.news.ro/cultura-media/radio-romania-cultural-va-difuz-a-cu-prioritate-muzica-romaneasca-pentru-a-i-sprijini-pe-artistii-afectati-de-covid-19-1922400420172020031019309660>

Anunț privind închiderea școlilor și universităților din data de 22.3.2020, <https://romania.europalibera.org/a/coronavirus-romania-se-inchid-scolile-miercuri/30478108.html>

Apel la nerambursarea biletelor pentru spectacolele anulate, Ungaria, <https://www.news.ro/cultura-media/coronavirus-in-ungaria-spectatorii-solidari-cu-artistii-renunta-sa-mai-ceara-banii-pe-biletele-pentru-spectacolele-anulate-1922405613002020031219301518>

Articol de presă despre Festivalul Internațional Shakespeare, <https://bit.ly/3nVJK3e>

Articol de presă despre mobilizarea personalului de la Teatrul de Vest Reșița, <https://www.g4media.ro/teatrul-de-vest-resita-confectioneaza-masti-pentru-grupuri-vulnerabile.html>

Articol de presă despre starea de urgență în România, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/romania-intra-in-stare-de-urgenta-de-la-inceputul-saptamanii-viitoare-1275543>

Inițiative de încurajare a consumului cultural de solidaritate observate în străinătate, <https://www.calvertjournal.com/articles/show/11729/nothing-festival-2020-non-existent-art-shows-helping-czech-culture-scene-in-quarantine>

Măsurile de restricție COVID19, <https://www.ziare.com/stiri/coronavirus/masuri-anti-coronavirus-in-romania-sunt-interzise-activitatile-care-aduna-mai-mult-de-1-000-de-persoane-1600747>

Noi măsuri de restricție anunțate de Ministerul Sănătății, <https://www.hotnews.ro/stiri-esential-24350156-sedinta-comitetului-national-pentru-situatii-urgenta-tataru-arafat-anunta-noi-masuri.htm>

Noi măsuri de restricție pentru prevenirea răspândirii infecției cu COVID19, <https://www.digi24.ro/stiri/actualitate/coronavirus-romania-sunt-interzise-adunarile-mai-mari-de-50-de-persoane-1275483>

Legislație și informări oficiale

Anexa Hotărârii nr. 24/14.5.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/anexa-hotarare-nr-24-din-14-05-2020>
Condiții de funcționare pe timpul stării de alertă pentru muzee și galerii de artă, biblioteci, librării, pentru domeniul producției de film și audiovizual, activități în aer liber și drive in, <http://www.cultura.ro/conditii-de-functionare-pe-timpul-starii-de-alerta-pentru-muzee-si-galerii-de-arta-biblioteci-0>
Decretul nr. 195/16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în România, <https://www.presidency.ro/ro/media/decret-semnat-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis-privind-instituirea-starii-de-urgenta-pe-teritoriul-romaniei>;
Decretul nr. 195/16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în România, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/223831>
Decretul prezidențial privind prelungirea stării de urgență în România, <https://www.presidency.ro/ro/media/decret-semnat-de-presedintele-romaniei-domnul-klaus-iohannis-privind-prelungirea-starii-de-urgenta-pe-teritoriul-romaniei>
Descrierea Programului IMM INVEST ROMANIA, <https://www.fngcimm.ro/imm-invest>
Hotărârea nr. 24/14.5.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/hotarare-nr-24-din-14-05-2020>
Informare COVID19, Ministerul Sănătății din România, <http://www.ms.ro/coronavirus-covid-19/>
Informații pentru persoanele care obțin venituri din drepturi de autor, <http://www.cultura.ro/informatii-pentru-persoanele-care-obtin-venituri-din-drepturi-de-autor>
Lansarea Programului ACCES Online, <http://www.cultura.ro/lansare-program-acces-online-2020>
ORDIN nr. 2.855/830/2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/225847>
ORDIN nr. 2.879/967/2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/226199>
Ordonanța Militară nr. 2/21.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-2-din-21-03-2020-privind-masuri-de-prevenire-a-rasandirii-covid-19>
Ordonanța Militară nr. 3/ 24.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-3-din-24-03-2020-privind-masuri-de-prevenire-a-rasandirii-covid-19>
Ordonanța Militară nr. 4/29.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-4-din-29-03-2020>
Ordonanța Militară nr. 6/30.3.2020, <https://stirioficiale.ro/hotarari/ordonanta-militara-nr-6-din-30-03-2020>
Ordonanța nr. 30/18.3.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/224272>
OUG 32/26.03.2020, http://www.unbr.ro/wp-content/uploads/2020/03/OUG_32_26-03-2020_M-Of-260_30.03.2020.pdf
OUG nr 29/18.3.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/224270>
OUG nr. 30/18.3.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/224272>
OUG nr. 70/14.5.2020, <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/225600>
Reglementări pentru sectorul cultural prin OUG 70/2020, <http://www.cultura.ro/reglementari-pentru-sectorul-cultural-prin-oug-702020>

Literatură de specialitate

Leesa Costello, Marie-Louise McDermott & Ruth Wallace, „Netnography: Range of Practices, Misperceptions, and Missed Opportunities” in International Journal of Qualitative Methods Volume: 16 issue: 1, 2017, <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/1609406917700647>
Robert V. Kozinets, „Netnography: Understanding Networked Communication Society”, in The SAGE Handbook of Social Media Research Methods Edited by Anabel Quan-Haase and Luke Sloan, 2015 https://www.researchgate.net/publication/319613944_Netnography